

Oğugú Bağıbul
Mmemme nke ndị na-eso ụzọ - Nkebi nke anọ
Site na Dennis Dickinson 2020

Ozuzu Ozi: Ndị ụkochukwu Ndị na-ekwusa ozi ọma Ezi onaries Na ndị chọrọ ozọ!

Nnoo - na Mmemme Ima Okachamara Akwukwo Nso, Nkebi nke 4 – Ulo Akwukwo Bible. Mgbe Ilaiha gara ịmụ ihe n'aka Ilaija, o kporo ya Nna. Pol kporo Timoti nwa ya (2 Timoti 1). A na-akpọ ndị gurụ akwukwo n'akwukwo Ndị Amuma Okpara ndị amuma. Okwu a bu Okpara n'asusu Hibru putara iwu ulo. Ha wulitere ndụ ha n'ihe ha mұtara. O bụ Samuel bụ onye hiwere ulo akwukwo nke ndị amuma (rịba ama na o bụ mmalite nke usoro nke ndị amuma na Ọrụ 7). Mgbe e mechiri ulo akwukwo nke ndị amuma n'oge ọchichịri nke Ehab (Ndị Eze), ndị nkuzi batara n'ogba na ụmụ ha (ụmụ akwukwo). Ilaija na Ilaiha meghekwarà ha ọzọ. Mgbe ha chọrọ nnukwu ulo, Onye Nkuzi na ụmụ akwukwo ahụ wuru ya. O bụ ihe a na-ahụkarị maka ụmụ akwukwo ka ha na ndị nkuzi ha biri. Saiłas, Timoti, Taitos na ndị ọzọ nonyere Pol n'ebe o bụla o gara. Ndị na-eso ụzọ 12 ahụ ha na Jizos gakwara n'otu ulo na Kapaniom. Nke a bụ ebe i na-abata! Ụka o bụla nwere ezigbo onye nkuzi nwere ike ime ihe emere na mbụ. O bụru na i bi n'ime obodo nke 200, ma nwee Ụka nke mmadụ 40 na 2 ndị chọrọ ịzụ ozuzu maka ozi, ihe ndị a nwere ike inyere gi aka ime ya. Dị ka Abraham, Samuel, na Ilaija na Ilaiha, ma o bụ ulo akwukwo Ogba n'oge nsogbu, i nwere ike nweta ozuzu ma zụokwa ndị ọzọ.

Otu o si aru oru - Ezubere ihe niile ka ejiri: 1. N'ime klaasi. 2. N'otu mkparita ụka. 3. N'omumụ ihe onwe ma o bụru na enweghi onye nkuzi. Otu mkparita ụka ebe onye o bụla na-esonye, na-akakarị mma karịa nkuzi.

Nna (Onye Na-elekota) - Onye ga-eleba anya n'ihe. Ekwesiri ihoputa otu onye ka o bụ na: 1. Emechara ọrụ ahụ nke ọma na n'usoro. 2. A na-enye onye na-ahụ maka ọrụ kwa izu. 3. A na-enye ule o bụla ma dekọ ọkwa. A na -edobe ndekọ gi ka ozi gi ma o bụ omenala gi na-edokọ ihe ndekọ. Mpempe akwukwo nwere aha nwata akwukwo, na ndekọ nke: 1. N'ezie. 2. Onye nkuzi (o bụru na o dị). 3. Ọkwa e nyere). Ụfodụ nkuzi bụ ngafe ma o bụ ọdịda naanị nwere akara 100 ozugbo emechara.

Oge Omumụ & Oge klaasi (Oge nkeji 50) - Usoro omumụ o bụla bụ awa 6 na-amụ kwa izu yana awa 3 site na onye nkuzi ma o bụ otu mkparita ụka. O bụru na enweghi onye nkuzi ma o bụ Mkparita ụka maka nkuzi, omumụ awa 6 ga-abụ awa 9. Usoro nkuzi o bụla kwesiri iwere ngukota awa 140. Omumụ ihe elekere isii na oge klaasi awa 3. Akwukwo ọgugù isi gi bu Akwukwo Nso. Ntuziaka dị na ihe ndị ahụ. Riba ama: O bụru na pasto enweghi ozuzu, o nwere ike ịrụ ọrụ site na ihe ndị dị n'okpuru anya anya nke ndị ikom 2 ruo 3 ndị nwere ike ibanye na Asambodo ma o bụ Diploma (ma o bụ Degree na mba ebe a na-ekwe). O bụru na i bụ koleji ma jiri ihe ndị a, ha hà nhata 3 Credit Hours o bụla ma o bụru na i na-eji American Model (3 Credit Hours pütara 140 Hours nke mkpokota omumụ nke gunyere oge klaasi o bụla). Maka nwa akwukwo oge niile 5 nkuzi nke izu 13-15 (1 course is Ministry) mezuru akukụ 1 nke Oge Omumụ. Agumakwukwo iri na-emezu otu afọ. Edebere ụboghị omumụ ihe dika mkpa omenala na obodo gi siri dị. Ụfodụ na-agbaso kalenda Ulo Akwukwo mpaghara. Cheta na I nwere ma na-arukwa ebe a na-amụ Akwukwo Nso.

Nye Onye Na-agba Usoro Ihe omume - Jizos ji otu ụmụ akwukwo iri na abụo ahụ malite ma mechie. John Mark emezughị ihe o malitere, ya mere njem ọzọ Pol achoghị iburu ya, ma o mesiri kwuo na ya etoola ghọ nwoke bara uru. Horo ndị ga-emecha ihe ha na-amalite. Ihe abụo ndị ọzọ: 1. Nkebi Oge Ụmụ akwukwo na-agba omumụ ihe 1 ma o bụ karịa, kwesiri idobe usoro nhazi oge niile. 2. O bụru na i nwere ndị na-agụ akwukwo dara ogbenye, tulee usoro mmemme nke na-enye ohere maka usoro ọnwa 12 kama nke ọnwa 9. Na-enwe ezumike otu izu mgbe niile n'etiti oge omumụ.

Maka umu akwukwo - nkeji 50 bụ awa omumụ. Mee mgbatị ahụ mgbe i nwere ike ma n'uo ọtụtụ mmiri iji nyere gi aka iche echiche. I nwere ike imebi ụboghị omumụ gi ma o bụru na ichọro. 3 awa n'isi na 3 awa mgbe e mesiri. Ụfodụ klaasi na-ewe oge ma ụfodụ na-ewe obere oge. Ha kwesiri ihazi oge gi

önü. Na-arusi ɔru ike ma rụo ɔru nke ọma n'ihi na i na-ejere Onyenwe gi ozi! Enwere ike igbasa awa ozi, ma ọ bụ mechaa n'otu ụboghị. Ihe niile dabere n'udị ozi. Isacha, nhazi, ikuziri ụmụaka ma ọ bụ Omumụ Baibul, igba àmà, inyere ezinulọ aka, ma ọ bụ ozi ọzọ n'obodo unu. I ga-enweriri ike n'aka onye na-eme mmemme ahụ (ha nwekwara ike ịnwe ihe maka gi). Klas bụ 12-15 izu.

Nye Ndị Nkuzi - N'onodụ ụfodụ, ọ nwere ike ịdị oke maka nwa akwukwo imecha na ọmụmụ ihe ya kwa izu. I ga-eme mgbanwe ebe ọ dì mkpa mana i ga-ejikwa mma.

Diploma nke afọ 1 na ọmụmụ Akwukwo Nso Oge nke 1 (izu iri na ise)

Okachamara Akwukwo Nso nke Agba Ohụrụ 1

Okachamara Akwukwo Nso nke Agba Ochie 1

Ozizi ndị bụ isi (Nkuzi)

Ndụmọdụ na ịbü ndị na-eso ụzo

Ozi I (awa 6-9 kwa izu)

Oge nke 2 (izu iri na ise)

Okachamara Akwukwo Nso nke Testament Ohụrụ 2

Okachamara Akwukwo Nso nke Agba Ochie 2

Omume na atumatụ ebighi ebi nke Chineke

Ozioma Jọn, 1, 2, 3 Jọn

Ozi 2 (awa 6-9 kwa izu)

Afọ 2 Ha nhata na ogo mmekọ

Oge nke 3 (izu iri na ise)

Luk (ma ọ bụ ndị ọzọ)

Ndị Rom (ma ọ bụ ndị ọzọ)

Ndị Hibru na Fajilimòn

Ndị Efesos, Ndị Filipai, Ndị Koloṣi

Ozi 3 (awa 6-9 kwa izu)

Oge nke 4 (izu iri na ise)

Ọru Ndị Ozi

1, 2 Ndị Koroṇt

1 Timoti, 2 Timoti, Taitos

Ukpuru nke Ozi

Ozi 4 (awa 6-9 kwa izu)

Ihe omume na otu esi amụ ihe nkuzi agba ohụrụ ọ bụla: Akwukwo Nso bụ akwukwo ọgugu gi

Usoro nkuzi ọ bụla i ga-amụ isi 1-2 kwa izu. Gụo isiakwukwo nke uboro ise (na uboro iri ma ọ bụrụ na o kwere mee) zaa ajụju ndị a: Önye? (1 onye ma ọ bụ karịa, nwoke ma ọ bụ nwanyị), Gini? (na-eme), Kedu mgbe? (gara aga, ugbu a, ọdịnihu), Ebee? Gini kpatara? Kedu? Deputa iwu ọ bụla ma ọ bụ ajụju ọ bụla, ihe i ga-eme ma ọ bụ na-agaghị eme, yana ndị a na-agwa ha. Jide n'aka na i ghotara okwu ọ bụla. N'ikpeazụ, n'okwu nke aka gi dee obere mpempe akwukwo n'ihe isiakwukwo ahụ na-akụzi (ụ). Nyefee akwukwo gi. (Ufodụ Isiakwukwo dì ogologo, ya mere e nwere ike ime ka ụfodụ ɔru ahụ dì mkpumkpụ (ọ bụrụ na a kwadoro ya) ma ọ bụrụ na ezigbo nwa akwukwo enweghi ike imecha ha n'oge.) Nyefee ɔru i ruchara kwa izu.

Usoro nkuzi agba ohuru

Matiu (Isi 2 kwa izu)

Mak (isi 1 kwa izu, 15-16 önü)

Luk (Isi 2 kwa izu)

Jọn, 1, 2, 3 Jọn (Isi 2 kwa izu)

Ọru Ndị Ozi (Isi 2 kwa izu)

Ndị Rom (isiakwukwo 1, 15-16 önü)

1, 2 Ndị Koroṇt (Isi 2 kwa izu)

Ndị Galeshia, 1, 2 Ndị Tesalonaika (Isi nke Mbụ)

Ndị Efesos, Ndị Filipai, Ndị Koloṣi (1 isi)

1 Timoti, 2 Timoti, Taitos (Isi nke 1)

Ndị Hibru , Fajilimòn (1 isi kwa izu)

Jemes, 1, 2 Pita, Jud (otu isi izu)

Mkpughe (isi abụo kwa izu)

Ozi Kwa izu

Ozi 1, 2, 3, 4 (ma ọ bụ karịa) - Nke a bụ awa 6-9 kwa izu n'ihe ozi, nkuzi, ma ọ bụ ozi.

Ohuru na agba ochie nke Akwukwo Nso 1, 2

N'ime nkuzi nkuzi nke Akwukwo Nso, i ga-agụ uboro 6 n'ime Testament Ohụrụ 12 na Agba Ochie. Nke a ga-enyere gi aka ịchọta ụzo gi na Baibul. Imụta site n'igụ ihe ọtụtụ uboro ka ejirila nkuzi nkuzi. Nogide na-aga n'ihi ma akwusila ka i na-atughari n'akụkụ akụkụ. Naanị Gụo! A ga-agucha Ọgugu

Ọ bụla kwa ụbuchi maka ụbuchi 6 n'ime otu izu ma ọ ga-ewe ihe dị ka otu awa na ọkara iji mezue ma ọ bürü na ị bụ onye na-agụ akwukwo nke ọma; ya mere, ejila nwayo ọ guọ ya. Kwa izu ị ga-abjanye aka n'akwukwo mmecha ọgụgu. Ọkwa ahụ bụ mmecha agumagu niile. *Mara: Maka ndị na-enweghi Agba Ochie, jiri 2 nkuzi agba ọhuru.*

Akwukwo Nso nke Agba Ọhuru 1

- Izu 1, 2 Jọn 1-12
- Izu 3, 4 Jọn 13-21, 1, 2, 3 Jọn, 1 Pita
- Izu 5, 6 2 Pita, ndị Galetia, James, 1, 2 Ndị Tesalonajka, Luk 1
- Izu 7, 8 Luk 2-11
- Izu 9, 10 Luk 12-24
- Izu 11, 12 Ọrụ 1-14
- Izu 13, 14 Ọrụ 15-28
- Izu 15 Mak 1-13

Akwukwo Nso nke Agba Ọhuru 2

- Izu 1 Mak 1-13
- Izu 2, 3 Mak 14-16, 1 Ndị Korint 1-16
- Izu 4, 5 2 Ndị Korint, 1, 2 Timoti, Taitos
- Izu 6, 7 Ndị Rom, Ndị Efesos
- Izu 8, 9 Ndị Hibru, ndị Filipai, Ndị Kolozi, Faiłimón
- Izu 10, 11 Matiu 1-15
- Izu 12, 13 Matiu 16-28
- Izu 14, 15 Jud, Mkpughe

Okachamara Akwukwo Nso nke Testament Ochie 1

- Izu 1 Jenesis 1-29
- Izu 2 Job
- Izu 3 Jenesis 30 - Ọpụpụ 4
- Izu 4 Ọpụpụ 5-29
- Izu 5 Ọpụpụ 30 - Levitikos 13
- Izu 6 Levitikos 14 - Ọnụ Ọgụgu 6
- Izu 7 Ọnụ Ọgụgu 7-26
- Izu 8 Ọnụ Ọgụgu 27 - Deuteronomi 13
- Izu 9 Diuteronomi 14 - Joshua 7

- Izu 10 Joshua 8 - Ndị Ikpe 8
- Izu 11 Ndị Ikpe 9 - Rut - 1 Samuel 8
- Izu 12 I Samuel 9-2 Samuel 2
- Izu 13 II Samuel 3 - 2 Samuel 24
- Izu 14 Abụ Ọma 1-70
- Izu 15 Abụ Ọma 71-126

Okachamara Akwukwo Nso nke Testament Ochie 2

- Izu 1 Abụ Ọma 127-150, Ilu 1-24
Abu Solomon
- Izu 2 Ilu 25-31, Ekliziastis, 1 Ndị Eze 1-10
- Izu 3 1 Ndị Eze 11 - 2 Ndị Eze 9
- Izu 4 2 Ndị Eze 10 - 1 Ihe E Mere 7
- Izu 5 1 Ihe E Mere 8 - 2 Ihe E Mere 8
- Izu 6 2 Ihe E Mere 9-36
- Izu 7 Obadia, Joel, Jona, Hosea
Emos, Aizaya 1-12
- Izu 8 Isaiah 13-46
- Izu 9 Isaiah 47-66, Nehum,
Zefanaya, Jeremaja 1-9
- Izu 10 Jeremaya 10-35
- Izu 11 Jeremaya 36-52,
Habakuk, Ákwá
- Izu 12 Ezikiel 1-28
- Izu 13 Ezikiel 29-48, Daniel 1-4
- Izu 14 Daniel 5-12, Ezra,
Hagai, Esta 1-6
- Izu 15 Esta 7-10, Zachariah
Nehemaja, Malakai

Ozizi na nkowa

Nyefee akwukwo akụkọ kwa izu na-achikọta Onye, Gini, Mgbe, Ebe, Ihe Mere na Olee otú. Ị ga-amụ ọtụtụ mkpụrụ okwu wee mata na otú e si ejị okwu eme ihe ga-akowa ihe ọ pütara.

Izu 1 Ebee ka Baibul Si?

Buru Ndị Rom 3:1-2 n'isi, Abụ Ọma 147:19-20, Ndị Hibru 1:1-2. **Part 1 - Akwukwo Nso Juu - The Early Church kpebisiri ike na ọ bürü na ị nwere ike**

itinye akwukwọ ozugbo na otu n'ime ndị mbu 12 Ndịozị (Ndị akaebe ya na ntọala nke Church) o bughị Akwukwọ Nsọ. Guo uboro 3 Diuteronomi 18:15-22 (18 O ga-abu onye Juu), lee ka o ruru njø ma ọ buru na onye amumा ahụ ezighị ezi n'amaokwu 20, 22. Ndị amumा kpugheere Chineke. O dighị mgbe iko nkø ma ọ bụ iko nkø. O buru na o mejorø ya, ọ bụ onye amumा ugha ruo ụbøchị o ga-anwụ. Guo Ndị Efesos 3:1-5 (Grik bụ n'uzo nkịti, "Ndịozị bụ ndị amumा"). Orụ 1:8, 15-26 Gịnị ka a chọrø iji dochie Judas dì ka Onyeozi na onye akaebe banyere mbilite n'onzwụ na ozizi Jizos? na Jọn 15:27, 2 Pita 1:16, 1 Ndị-Kọ 9:1, 14:37-38 (Riba ama na Ndị-ozi nwere ike inye Nzukọ-nsø nile iwu). Gịnị ka a chọrø ná 2 Ndị Körint 12:11-12? Olee ndịozị ole bụ ndị Juu?

Nkebi nke 2 - Akwukwọ Nsọ bụ Chineke kuru ume - Akwukwọ Nsọ na-eku ume na-ekwu 2 Timoti 3:16. Guo Jenesis 2:4-7. Gịnị na-emē mgbe Chineke na-eku ume n'ime mmadu ma ọ bụ na Akwukwọ Nsọ? Guo uboro 2 1 Pita 1:16-21, Jọn 15:26-16:15 (ndetu 13), 1 Ndị Körint 2:1-13. Amaokwu nke 13 Mmụ Nsọ na-ewere ihe o nñru, na-eji echiche na okwu nke ndịozị, na-akuziri anyị. Nzukọ-nsø site na mmalite ejiriwo ihe odide nke ndị amumा (Ndịozị bükwa ndị amumा) díka isi iyi nke eziokwu nye Nzukọ-nsø. Guo Ndị Efesos 2:19-22 O dighị mgbe anyị na-agbakwụnye na ntọala ahụ.

Izu 2 Dị nnqo, Onye ezi omume, Onyeikpe

Otutu ndị na-agbagwoju anya Nzoputa (nozuzu), na izi ezi nke na-ewere ọnodụ n'ihi onye ikpe (ezi na ihe ojoo, ndị ikpe mara ma ọ bụ ndị aka ha dí ocha). Amaokwu niile nwere ụdị okwu Grik niile maka izi ezi nō ebe a (akporo mgborogwu: Dike). O nwere ike idị mkpa ka i guo ntakirị ihe ndị gbara ya gburugburu ka i hụ otú e si eji ya eme ihe. Riba ama: 5, 5, 5 pütara okwu a pütara uboro ato n'amaokwu ahụ. Dee ụzo esi sugharịa ya, wee weputa nkowa nke gi maka ihe o pütara. **Onye ezi omume, naanị:** Matiu 1:19, 3:15, 5:6, 10, 20, 45, 45, 6:33, 9:13, 10:41, 11:19, 12:37, 13:17, 43, 49, 20:4, 7, 13, 21:32, 23:28, 29, 35, 25:37 Mk 2:17, 6:20 Luk 1:6, 6, 17, 75, 2:25, 5:32, 7 .:29, 35, 10:19, 29, 12:14, 57, 13:27, 14:14, 15:7, 16:8, 9, 10, 11, 15, 18:6, 9, 11, 14 ., 20:20, 23:41, 47, 50 Jọn 5:30, 7:18, 24, 16:8, 10, 17:25 Orụ 1:18, 3:14, 4:19, 7:24, 26 ., 27, 27, 35, 52, 8:23, 10:22, 35, 13:10, 39, 39, 17:31, 18:14, 22:14, 24:15, 15, 20, 25, 25:10, 11, 15, 28:4 Ndị Rom 1:16, 17, 18, 18, 29, 32, 2:8, 13, 13, 26, 3:4, 5, 5, 5, 10, 20, 21 , 22, 24, 25, 26, 26, 28, 30, 4:2, 3, 5, 5, 6, 9, 11, 11, 13, 22, 25, 5:1, 7, 9, 16 , 17, 18, 18, 19, 21, 6:1, 7, 9, 13, 13, 14, 16, 18, 19, 20, 7:12, 8:4, 10, 30, 30, 33, 9:1, 10, 28, 30, 30, 31, 31, 10:3, 3, 4, 5, 6, 10, 14:17, 1 Ndị Körint 1:30, 4:4, 6:7 , 8, 11, 13:6, 15:34 2 Ndị Körint 3:9, 5:21, 6:7, 14, 7:2, 12, 12, 9:9, 10, 11:15, 12:13 Ndị Galetia . 2:16, 16, 16, 17, 21, 21, 3:6, 6, 8, 11, 11, 21, 21, 24, 4:12, 5:4, 5, 5

Ndị Efesos 4:24, 5 . :9, 6:1, 14 Ndị Filipai 1:7, 11, 3:6, 9, 9, 4:8 Ndị Kolosi 3:25, 25, 4:1, 2 Ndị Tesalonaiķa 1:5, 6, 9, 2:10 , 10, 12, 1 Timoti 1:9, 3:16, 6:11, 2 Timoti 2:19, 22, 3:16, 4:8, Taitos 1:8, 2:12, 3:5, 7 Failimón . 18, Ndị Hibru 1:9, 5:13, 6:10, 7:2, 8:12, 10:38, 11:4, 7, 33, 12:11, 23, Jemes 1:20, 2:21; 23, 24, 25, 3:6, 18, 5:6, 16, 1 Pita 2:23, 24, 3:12, 14, 18, 18, 4:18, 2 Pita 1:1, 13, 2: 5, 7, 8, 8, 9, 13, 15, 19, 21, 3:13, 1 Jòn 1:9, 9, 2:1, 29, 29, 3:7, 7, 10, 12, 5: 17 Jud 7, Mkpughe 2:11, 6:6, 7:2, 3, 9:4, 10, 19, 11:5, 5, 15:3, 4, 16:5, 7, 18:1, 19 . :2, 8, 11, 22:11, 11, 11. Gurụ uboro ise Ndị Rom 3 ma kowaa Ezi-omume.

Izu 3 echekwara ezighi ezi

Buru Orụ 4:12 n'isi. N'okpuru bụ amaokwu ọ bụla nwere ụdị okwu ahụ maka nzoputa nwere. Dee ụzo niile dì iche iche esi asugharị okwu nzoputa wee dee nkowa gi. A na-akporo okwu Grik: Sodzo. **Nkebi nke 1** - a na-enye Mesaya na ihe kpatara ya, Matiu 1:21. Ihe ndị ozo Matiu gosiri na ọ na-azoputa ndị ya. O bughị na-akwado ha ma ọ bụ ibubata ha n'eluigwe! **Matiu** 1:21, 8:25, 9:21, 22, 22, 10:22, 14:30, 16:25, 18:11, 19:25, 24:13, 22, 27:40, 42, 27:40, 42, 49. **Mk** 3:4, 5:23, 28, 34, 6:56, 8:35, 35, 10:26, 52, 13:13, 20, 15:30, 31, 16: 16. **Luk** 1:47, 69, 71, 77, 2:11, 30, 3:6, 6:9, 7:50, 8:12, 36, 48, 50, 9:24, 24, 56, 13:23 ., 17:19, 33, 18:26, 42, 19:9, 10, 23:35, 37, 39. **Jòn** 3:17, 4:22, 42, 5:34, 10:9, 11:12; 12:27, 47. **Orụ** 2:21, 40, 47, 4:9, 12, 4:12, 5:31, 7:25, 11:14, 13:23, 26, 47, 14:9, 15 :1, 11, 16:17, 30, 31, 27:20, 31, 34, 28:28 . **Ndị Rom** 1:16, 5:9, 10, 8:24, 9:27, 10:1, 9, 10, 13, 11:11, 14, 26, 13:11 . 1 Ndị Körint 1:18, 21, 3:15, 5:5, 7:16, 16, 9:22, 10:33, 15:2. 2 Ndị Körint 1:6, 6, 2:15, 6:2, 2, 7:10 . Ndị Efesos 1:13, 2:5, 8, 5:23, 6:17 . Ndị Filipai 1:19, 28, 2:12, 3:20 . 1 Ndị Tesalonaiķa 2:16, 5:8, 9. 2 Ndị Tesalonaiķa 2:10, 13. 1 Timoti 1:1, 15, 2:3, 4, 15, 4:10, 16. 2 Timoti 1:9, 10; 2:10, 3:15, 4:18 . Taitos 1:3, 4, 2:10, 11, 13, 3:4, 5, 6. Ndị Hibru 1:4, 2:3, 10, 5:7, 9, 6:9, 7:25, 9: 28, 11:7 . Jemes 1:21, 2:14, 4:12, 5:15, 20. 1 Pita 1:5, 9, 10, 3:21, 4:18 . 2 Pita 1:1, 11, 2:20, 3:2, 15, 18. 1 Jòn 4:14 . Jud 3, 5, 23, 25. Mkpughe 7:10, 12:10, 19:1, 21:24 . Nkebi 2 - Nke a bụ okwu maka nzoputa, jikotara ya na okwu maka iche echiche, "echiche a zoputara." Mk 5:15, Luk 8:35 . Orụ 26:25, Ndị Rom 12:3, 2Kọ 5:13, 1 Timoti 2:9, 15, 3:2 . 2 Timoti 1:7. Taitos 1:8, 2:2, 4, 5, 6, 12. 1 Pita 4:7 . Nkebi nke 3 - Dee nkowa i bjarutere wee dozie ngafe nsogbu abu o a. Guo 1 Timoti 2:8-15 ma kowaa amaokwu nke 15. Kowaa Ndị Filipai 2:12 . Ruba ama na i na-arụ orụ nzoputa gi mana emela ka i buru onye ezi omume!

Izu 4 udo na Chineke

Buru n'isi: Ndị Kolozi 2:9-10 . Udo n'ime Akwukwọ Nso na Chineke na-abukari okwu Hibru a na-akpo: shalom. O na-atugharikari: kwuo ugwo, dejuputa, weghachi, mezuo ya, ma o bu hazie ihe niile. Detuo uzo esi sugharia ya wee weputa nkowaputa nke inwe SHALOM n'ebi Chineke no pütara. Tinye okwu SHALOM n'amaokwu o bula wee kpoo ya ka i na-ag. Enwere otutu amaokwu iji deputa ha niile wee guo ihe ndi a ka i nweta nkowa gi. **Jenesis** 15:15, 29:6, 6, 37:4, 14, 14, 41:16, 43:27, 28, 44:4 . **Opu** 18:7, 21:34, 26, 36, 36, 22:1, 3, 3, 4, 7, 11, 12, 14. **Levitikos** 6:5, 26:6 . **Onu Ogugu** 25:12 . **Deuteronomi** 7:10, 23:6, 21, 32:35 . **Ndị Ikpe** 11:13, 18:15 . **Rut** 2:12 . **1 Samuel** 17:18, 22, 25:5, 6, 6, 30:21, **2 Samuel** 3:39, 18:29, 32, 20:9 . **1 Ndị Eze** 2:5, 6:7, 7:51, 8:61, 11:4, 15:3, 14. **2 Ndị Eze** 4:7, 26, 26, 26, 5:21, 22, 9: 11, 17, 20:3 . **Nehemiah** 6:15 . **1 Ihe E Mere** 12:38, 18:10, 28:9, 29:9, 19. **2 Ihe E Mere** 5:1, 8:16 . **Ezra** 5:16, 9:12 **Esta** 2:11 . **Job** 9:4 . **Abu** 29:11, 31:23, 34:14, 50:14, 56:12, 61:8, 62:12, 66:13, 69:22, 73:3, 76:11, 91:8, 119 . :165. **Ilu** 6:31, 7:4, 11:1, 13:21, 16:7, 22:27, 25:22 . **Eklisiastis** 5:4, 4. **Abu nke Abu** 8:10, **Aiz** 9:6, 7, 19:21, 26:3, 12, 34:8, 42:19, 53:5, 54:10, 57:21, 60:20, 65:6 . **Jeremaja** 13:19 (n'ozi zu ma o bu n'uzo zuru ezu) 18:20, 28:9, 29:7, 7, 11, 51:24 . **Joel** 2:25 . **Maika** 3, **Nehom** 1:15 . A a, a, looga, ula, a àjà, " àjà-udo. Kedu nkowa nke i cheputara? Iji nkowa gi kowaa: Jón 14:27, 16:33, Ndị Rom 5:1, 8:6, 14:17-19, 15:13, 33, Ndị Efesos 1:2, 2:14-17, 4:1-3, 6:15, Ndị Filipai 1:2, 4:6-9, Ndị Kolozi 1:2, 20, 3:15 .

Izu 5 Gini Bu Ozi Oma

Buru 1 Ndị Kɔrint 15:22 n'isi, Ndị Rom 5:12 . Olee otu ndị Livai si nye Melkizedek otu uzo n'uzo iri na Ndị Hibru 7:1-10? Nwamba na-amụ nwamba, ndị mmechie na-amụ ndị mmechie. Guo Jenesis 1-2, wee guo isi nke 3 ugboro ise. Dee otu mmechie si bata n'uya. Guo ugboro 5 Ndị Rom 5:6-21, kowaa amaokwu 12. Guo 1 Ndị Kɔrint 15:20-28, Jeremaya 17:9, Ndị Rom 3:9-31, 6:23, 7:7-8:1. Guo ugboro abu 1 Jón ma kowaa otu Jón si akuzi na i maara, ma o bu na i maghi, Chineke.

Kpogidere ya na Kraist ma o bu na-enweghi Kraist: Guo Luk 9:23, 14:27. Onye o bula ga-ebuli obe na-eso Jizos ka a kpogide ya n'obe, ma o bu a ga-akpogide ha n'obe na-enweghi Jizos (n'aka ekpe ma o bu aka nri Ya). Ndị Galetia 2:20, 5:24, 6:14, Ndị Kolozi 2:20-3:4 . Enwere amaokwu maka akara ngosi ndị a niile: Okpueze nke ogwu site na obubu onu. "Onye anābu onu ka o bu, bú onye nēkwudo n'elu osisi/osisi" (o bughi n'elu-igwe ma-obu n'elu uwa, Nkpughe 20:11). A na-ahụ aka ka ihe i na-eme. Ükwu bu otu i si aga ije ma o bu ibi ndị. Akpogidere ya n'onu ihe mmadu mere. A na-asugharikwa ihe

otiti (uri) oria, na-akowa nhujuanya. Obi bu isi iyi nke mmechie na ime ihe ike. Ochichiri putara Chineke gbahapur. gba oto bu ihere. E mere hel maka ekwensu na ndị mmuo ozi ya.

Nyochaa **izu 6 site na iji akwukwọ gi.** Nnwale Nhoro.

Izu 7 Ubuchi Ikpeazu

Buru n'isi amaokwu 2 nke nhoro gi. N'okpuru bu amaokwu ndị bu isi na ubochi ikpeazu. Dee nkowa nke ihe i na-ahụ. Guo akwukwọ Daniel, Alaeze ya ano bu: Babilon, Peshia, Gris, Rom. Isi nke 9 bu 70 asaa nke afo (otu izu nke afo), ma o bu afo 490. Ema eno usen emi Messiah edikpade. Guo Matiu 24-25, Mak 13, Luk 17, 21, 1 Ndị Tesalonaika 5, 2 Ndị Tesalonaika, 2 Timoti 3:1-9 (na Nzuko-nsø), 2 Pita 3, Mkpughe. Gagharia ndị a ozø ma o buru na i nwere oge. Riba ama nsogbu nke ndị ozizi ugħa.

Izu 8 Mkpuru obi = ndu, ochichø

Buru Ezikiel 18:4 n'isi. A na-akpo Hibru NEPHESH, na-akpokwa Grik Psuche. Mkpuru obi bu ndu mmadu, olile anya na nrø ya. Guo ma jiri okwu ahụ, m kpuru obi dochie ntugharị asus. Deko ụzo niile esi sugharia okwu maka m kpuru obi n'amaokwu ndị a wee nye nkowa gi. Jenesis 1:20, 21, 34:3, 8, 35:18, Levitikos 5:1, 2, 4, 6:2, 17:11, 14 (ahuhu enweghi obara na m kpuru obi adighi), m kpuru obi nke ndị nwurụ anwụ. na 19:28, 21:1, 11, 26:16, 30, Deuteronomi 12:23, 14:26, 26, v18:6, 19:21, 21:24 (ruo ochichø nke m kpuru obi ya), 1 Samuel 2: 33, 35 (uche), 18:1, 20:17 . 2 Samuel 3:21, 17:8 . 1 Ihe E Mere 28:9 . Job 10:1, 1, 18:4, 32:2 (udị ndu), 41:21 (ume), Abu Oma 10:3, 13:2, 16:10, 27:12, 35:13, 41:2; 69:10, 77:2, 78:18, 88:3, 14, 105:18 (o = m kpuru obi), 106:15, 119:28 . Ilu 6:16 (Ya = m kpuru obi) 8:36, 11:17, 12:10, 14:10 (O = m kpuru obi), 23:2 (agụụ agụụ), 7 (obi), 28:25, 31:6 (. obi), Abu nke Sòlomon 1:7, 3:1, 2, 3, 4, Isaiah 1:14, 3:20 (igbe m kpuru obi - senti), 53:10, Jeremaja 2:24 (ihe ụtø nke m kpuru obi), 15 :1 (uche), 9, 31:25, 34:16, 51:14, Ákwá 3:51, 23:17, 18 (uche), Maika 7:3 . Habakuk 2:5 . Matiu 6:25, 25, 10:28, 20:28, 22:37, 26:38 . Mak 3:4 8:35, 35, 36, 37, 14:34 . Luk 1:46, 2:35, 9:56, 12:19, 22, 23, 14:26 . Jón 10:11, 15, 24 (anyi = m kpuru obi anyi), 25, 27, 13:37, 38. Ọrụ 2:41, 43, 3:23, 4:32, 14:2 (Minds), 22, 15 :24, 26, 20:10, 24. Ndị Rom 2:9, 13:1, 16:4 . 2 Ndị Kɔrint 12:15 (Gị = m kpuru obi). Ndị Efesos 6:6. Ndị Filipai 1:27, 2:30 . Ndị Kolozi 3:23 . 1 Ndị Tesalonaika 2:8, 5:23 . Ndị Hibru 4:12, 6:9 (m kpuru obi = ügbø mmiri mmadu na-ag), 10:38, 10:39, 12:3 (uche), 13:17 . 1 Pita 1:9, 22, 2:11, 25. 2 Pita 2:8, 14. Nkpughe 6:9 (m kpuru obi dì n'obara), 18:14 . Kedu otu esi akowa okwu a: Mkpuru obi?

Jon 15:13 Gini bụ mmadu ihapụ? Mkpuru obi bụ okwu na-akowa mmadu nke anu aru. Jiri okwu mkpuru obi dí n'ime ha kowaa amaokwu ndị a: Gụo 1 Ndị Korint 2: 1-3: 4 . Na 2:14 “nwoke nwere mkpuru obi” bụ nsogbu i. Kowaa ihe kpatara ya. 1 Ndị Korint 15:44, 44 GUO ugboro 5 James 3:13-18 ma kowaa 15 na Jud 19 nke anu ahú = nke mkpuru obi.

Izu 9 Mmụo, Uche, Q bụ ezie na t

I na-eche na mmụo gi n'ime Akwukwọ Nso, i na-eku ume, nwee àgwà, ma ọ na-atugharikwa jụ, izu ike, ma ọ bụ isi. Ka i na-agụ na-etinye okwu ahụ, MMUO, n'amaokwu ndị ahụ n'ọnodu ihe ndị ọzọ ka ihi ka o si kwekọ. Akporo Hibru: ruach, akporo Greek: Pneuma. Jenesis 1:2, 3:8, 6:3, 6:17, 7:22, 8:21 (“mmụo na-esikwa ísi” nkebi ahịriokwu Hibru) 26:35, 27:27, 27, 27 (isi, 27), 27), 41:8, 45:27 . Opụpu 5:21, 6:9, 15:8, 15:10, 29:18 (“mmụo nke izu ike” 25, 41). Ọnụ Ogugu 14:24, 16:22, Joshua 2:11 . Ndị Ikpe 8:3, 16:9 (na-esi ísi). 1 Samuel 1:15, 16:14, 15, 16, 23 (nnweta ume bụ mmụo nso), 30:12 . 2 Samuel 22:11 . 1 Ndị Eze 10:5, 18:45, 21:5, 22:23 . 1 Ihe E Mere 9:24 . 2 Ihe E Mere 21:16 . Job 7:11, 10:12 . Abu 18:11, 31:5, 32:2, 51:10, 17, 77:3, 6, 78:8, 104:4, 143:7 . Ilu 11:13 (“amen mmụo”), 14:29 (“Onye ọ bula nke dí ogologo imi imi” na “mmụo dí mkpumkpu”), 15:4, 13, 16:2, 19, 32, 17:22 (ida mbà n'obi), , 18:14, 14, 25:28 . Eklisiastis 7:8, 8, 9 (“ogologo mmụo nso” na “mmụo dí ogologo”), 8:8, 10:4, Aisaia 11:3, 19:3, 14, 25:4, 29:10, 24 . , 38:16, 41:29, 54:6 (ida mbà n'obi), 58:11 (mmiri bụ mmụo). Jeremaja 13:24, 31:12 (mmiri bụ mmụo) 49:32, 36, 51:11 . Abu 4:20 . Ezikel 3:14 ,14 (mmụo dí ọkụ = iwe), 11:19, 13:3, 18:31 . Daniel 4:8, 9, 5:11, 12, 14, 20, 7:15 . Hosea 5:4, 9:7 (onye nke mọ), Maika 2:11 . Matiu 5:3, 10:1, 20, 26:41 . Mak 2:8, 3:11, 8:12, 9:17, 14:38 . Luk 1:47, 80 (uche), 2:40, 4:33 (“mmụo nke onye nkwo na-adighị ocha”), 6:18, 7:21, 8:2, 29, 10:21, 23:46 . Jon 4:23, 24, 24, 6:63, 63, 11:33, 13:21 . ORU 6:10, 7:59, 11:28, 16:16, 17:16 (uche), 18:5, 18:25, 19:21, 20:22 (uche ka e mebere). Ndị Rom 1:4, 9, 2:29, 7:6, 8:6, 9, 8:15 (iche, 15), 16, 11:8, 12:11 . 1 Ndị Korint 2:11 (echiche nke uche), 12, 4:21, 5:3 (echiche), 4, 5, 6:20, 7:34, 14:15, 15 (okwu ndị Juu yiri ibe ha, ikwu okwu ndị ahụ. otu ihe ahụ ugboro 2), 16, 32 (cheta na nwoke ahụ nke na-apughị ichị ma ọ bụ ichikwa mmụo ya bụ onye nzuzu n'Ilu 15:45, 16:18). 2 Ndị Korint 2:13 (iwe), 3:6, 6 (iche echiche), 4:13, 7:1 (echiche). Ndị Galetia 6:1, 18. Ndị Efesos 1:17-18 (amamihe, ihe ọmụma, na anya ighota (iji uche, mmụo na-ahụ ihe), 4:23. Ndị Filipai 1:27, 3:3. Ndị Kolosi 2:5 2. Timoti 1:7. Ndị Hibru 1:7, 14, 4:12, 12:23. James 2:26, 4:5. 1 Pita 3:4. 1 Jon 4:1, 2, 3, 6. Riba ama na gi onwe gi. mmụo na-emetuta nkwenkwe gi, echiche gi, nghota gi, àgwà gi, ihe na-esi ísi ụtọ nke mmetuta uche nke i na-ewepụ mgbe ndị ọzọ na-ege gi ntị

Gụo ugboro 5 1 Ndị Korint 2: 1-3: 4 ma tñyere Mmụo (uche, mmụo, echiche) na Mmụo Nso. (nke okike, mmetuta uche, onye na-eche naanị onwe ya) Onye Kraist Kowaa Ndị Efesos 1:15-21, 4:17-24 (riba uche ma ọ bụ mmụo na 17, 23) Kowaa 2 Ndị Korint 2:12-17 (ísisi nke mmụo sitere na OT. Kowaa ihe na-esi ísi ụtọ nke ndị ma ọ bụ ọnwụ.

Izu 10 Ighota Iwu

Buru Ndị Rom 6:14-15 n'isi. Gụo akwukwọ Ndị Galeshia, wee gụo Galatia 3:1-29 na 4:21-31 ugboro 5 ma kowaa iwu ahụ. Gụo Ndị Rom 2:12-16, 3:1-31, 4:1-5 (Q bụ tupu e nye Iwu ahụ), Oru 15:1-29 dee nkwo okwu ha n'okwu nke aka gi. Gụo ugboro 3 Ndị Hibru 8, Ndị Kolosi 2:11-23 ma kowaa. I nwere ike iri onyinyo nke apul? Gini mere e ji kpoo iwu ahụ onyinyo? Gụo Oru Ndịzi 10:1-11:17, A na-akuziri Pita n'uzo ndị Juu nke onyinyo na ụdị. Gini bụ akara ndị dí na 10:11-16? Gini ka ihe e kere eke na-anochi anya ya na 11:18? Na Levitikos, aha ndị Hibru nke anumanyi na-adighị ocha na-enye ihe ọ pütara. A na-akowa nnunu ndị na-adighị ocha dí ka onye na-eti mkpu, onye ọzọ bụ Ripper, onye ọzọ bụ onye na-atuba. Ndị a dí ka ndị ikom na-adighị ocha ma na-eme otu ihe ahụ. Dí ka akwukwọ foto maka nwatakiri. Dee nkuzi nke agba ọhụrụ banyere Iwu. Na Matiu 5:17-18 gini ka okwu ahụ, ruo mgbe, pütara? Jizos ọ kpochapuru ajà aturu na ewu? Nke ahụ bụ iwu!

Izu 11 Otuto (Hibru: Caved, Greek: Doxa)

Buru n'isi: 1 Ndị-Kọ 10:31, 2 Ndị-Kọ 1:20 (Riba ama nkowa nke Pol). Okwu a pütara aro, ma ọ bụ ibu ma tughari ya: ọgaranya, dí njọ, dí mkpa, ngwa ngwa. Deputa ụzọ a sughariri ya, tnye okwu ebube (dí aro), n'amaokwu ọ bula n'ọnodu ntughari asusụ, wee weputa nkowa nke gi. Jenesis 13:2, 18:20, 41:31, 43:1, 47:4 13. Opụpu 4:10, 10, 5:9, 8:24, 9:7, 12:38, 14:4, 17 , 18, 17:12, 19:16, 20:12, 34:19 . Deuteronomi 28:58 . Ndị Ikpe 1:35, 13:17, 20:34, 1 Samuel 4:18, 5:6, 11, 6:6, 31:3 . 2 Samuel 6:20, 13:25 . 1 Ndị Eze 12:10, 14. 1 Ihe E Mere 10:3 . Nehemiah 5:18, Job 6:3, 14:21, 23:2, 33:7 . Abu Oma 32:4, 38:4, 87:3, 149:8 (ndị isi). Ilu 3:9, 8:24, 27:3 . Isaiah 1:4, 6:10, 21:15, 24:20, 26:15, 29:13, 50:3, 59:1, 66:5 . Ezikel 27:25 . Matiu 4:8, 6:13, 29, 16:27, 19:28, 24:30 . Jon 2:11, 5:41, 44, 44, 7:39, 8:54, 54, 12:16, 23, 28, 28, 16:14, 17:1, 1, 4, 5, 10, 21 :9. 1 Ndị Korint 11:7, 15:40-43 . 2 Ndị Korint 3:7, 7, 8, 9, 9, Ndị Efesos 1:6, 12, 14, 17, 18, 3:13 . Ndị Filipai 3:19, 21. Ndị Kolosi 1:11, 27, 27, 3:4 . Jud 8. Gụo ugboro 2 1 Samuel 2: 22-36 . Ebube n'amaokwu 29 (abuba nke onyinye bụ nke Chineke, kacha mma bụ nke mbụ), amaokwu 30 ebube pütara ugboro 2, "Ndị m nwere ibu aro, ha nwere ibu n'aka m." Gụo ugboro ato 1 Köt. 15:35-43 Na 41 ihe niile nwere ebube, ma ọ bụ okwu dí aro

nke onwe ya: ndị mmadụ, nnụnụ, ihe omume. A na-asugharị okwu ebube imeju, ugboro iri na anō, n'ihi na ọ bụ akukụ dị arọ nke akukụ ahụ. Ya mere, n'ajà, Chineke chọrọ imeju, ma ọ bụ otuto. Guọ ugboro 31 Ndị Körint 10: 23-11: 1 ma kowaa amaokwu 31. (ṛiba ama na anụ ahụ bụ ebube nke nri). Guọ ugboro abụ 2 Ndị Körint 3-4 ma tñyere ebube abụ ahụ.

Izu 12 Setan na ndị mmụo ojoo

Buru 1 Jon 4:1 n'isi. Aha ahụ, Setan, pütara ịwakpo ma ọ bụ iguzogide. Ụdị nwanyị na-atugharị na ebubo, asirị ma ọ bụ nkwtu. Aha ahụ, Ekwensu, pütara ịgba asirị ma ọ bụ ikwu okwu n'akukụ abụ ọ n'otu oge. Na 1 Timoti 3:8-13 ṙiba ama 11 ebe nkwtu bụ okwu Grik bý “nwanyị-ekwensu.” Jon 8:37-47, ṙiba ama 44. 2 Ndị Körint 11:3-4 (ndị nkwsa sitere n'aka ndị nkwsa), na 1 Timoti 3:11-14 . Dekọ ụgha Setan na Jenesis 3. Agwọ bụ okwu Hibru, Nachash, nke pütara agba ọla, ma pütakwara ime ụda ntanye (ikọ asirị!). Mgbe ọ na-atugharị uche n'uche ma ọ bụ mmụo gi, ọ na-agha ụgha, dị ka Jizos kwuru. Ọ na-arụ ọru n'obi ime ihe ojoo ka ọ dị mma. 2 Ndị Körint 11:13-15 . Job 1:1-2:10, 38:7 (kpakpando na Baibul na-abukarị ndị mmụo ozi, ihe niile, n'amaokwu a pütara na e nweghi mmehie ma), 41:1-34 dragon ahụ Leviathan (ufodụ ndị ọkà mmụta kweere na nke a bụ Setan). . Mkpughe 12:1-13:10, 17:1-18 (Ndị isi kpagburu Israel: Egypt, Babylon, Persia, Assyria, Greece, Rome, Rome site na ndị nwụrụ anwụ). Ebe abụ ọna-agwa mmụo nke n'azụ nwoke ahụ okwu: Aisaia 14:1-21, Ezikel 28:1-19. 1 Ihe E Mere 21:1-30 Nsogbu dị na Ọnụ Ogugu 1, ebe ndị nchụjị na-aguta ndị mmadụ dị ọcha (i nwere ike ilụ ogu) ma ọ bụ adighị ọcha (i ga-anwụ n'agha Chineke) ma Devid abughị onye nchụjị. Cheta na Sol gbalirị ịbü onye nchụjị! 1 Jon 5:19 (n'uzo nkịtị “usoro ụwa dum dị n'ajọ onye ahụ,” ndị nsugharị na-agbawnye okwu ọ bụla ọzọ) Ndị Efesos 2:1-2 (anyị na-ekuku ume ya, echiche ya na nkà ihe ọmuma ya) 3:8-11 , 6:10-20 . Jems 3:13-18 . Na 1 Jon 2:12-14, olee otu i ga-esi sie ike wee merie Setan? ṙiba ama na 20 ndị nile nke Chineke nwere mmanụ Ya ka ha hụ eziokwu Ya. Luk 4:1-13 . Mkpughe 20:1-10 .

Nyochaa **izu 13 site na iji akwukwọ gi.** Nnwale Nhoro.

Ndumodụ na ịbü ndị na-eso ụzo

Usoro mmụta a gụnyere ihe ndị i ga-eme mgbe niile n'ozi. **Ihe omume:** Nyefee peeji 1 ma ọ bụ 2 kwa izu n'ihe Baibul na-akuzi n'isiokwu nke ọ bụla. Ndị a bụ ịza ajụjụ ndị a: Onye, Gini, Mgbe, Ebe, Gini mere na otu nke ọ bụla isiokwu.

Izu 1 Iji Akwukwọ Nsọ dozie ndụ

Buru Jon 17:17 n'isi, 2 Timoti 3:16-17 (n'uzo nkịtị “Chineke kukwara ume” dị ka o mere Adam), Matiu 22:29 . Guọ ugboro 5 Jon 8:31-47, 2 Pita 1:10-21 ma soro ntuziaka ọru. Guọ 1 Timoti 4 ma ọ dikarịa ala ugboro ato (amaokwu 13 bụ ọgugu ọha). Nzoputa, ma ọ bụ Chekwa, ebe a pütara ime ka i zuru oke. Kowaa otu Akwukwọ Nsọ si zuo oke maka ihe ndị kwere ekwe chọrọ.

Izu 2 Ikessa Ozi Oma

(Nkebi nke 1) Jiri amaokwu ndị ahụ buru Iwu Ime Mmụo Ano n'isi. Iwu 1. Chineke na-eche banyere gi: Jon 3:16 . Iwu 2. Mmadụ bụ ndị mmehie na ndị e kewapuru n'ebi Chineke nọ: Ndị Rom 3:23 . Iwu 3 Jisus Kraist bụ nanị ihe Chineke nyere maka mmehie gi: Jon 14:6 . Iwu 4 Anyị ga-ekwuputa na anyị bụ ndị mmehie wee kpokuo Jizos ka ọ gbaghara anyị: Ndị Rom 10:9, Ndị Efesos 2:8 .

(Nkebi nke 2) Buru Uzo Ndị Rom n'isi. Ndị Rom 3:10, 3:23, 5:12, 6:23, 5:8, 10:9-10, 10:13 .

(Nkebi nke 3) Kesaa ozi oma na mmadụ 2.

Izu 3 Chineke Kere Nwoke na Nwanyị

Buru n'isi: Matiu 19:4-6, Jenesis 2:24 (anụ ahụ na agụ nhe ojoo bụ otu okwu Hibru). N'iji Nduzi Ihe Omume, guọ ma hazie ihe Baibul na-akuzi Banyere alumdi na nwunye. Guọ ugboro 5 Jenesis 1:26-3:24, 5:1-2 . Guọ Matiu 19:10, Ndị Efesos 5:22-6:4, Ndị Kołosi 3:18-21, Taítos 2:1-8, 1 Pita 2:21-3:12, 1 Timoti 3:1-5, Ilu 5; 31. Guọ Abu Solomòn.

Izu 4 Idị ọcha Mmekọahụ, Alukwaghị & Nwunye ọzo

Buru Ilu 6:32-33 n'isi, Ndị Hibru 13:4 . Dee ibe 1 ma ọ bụ 2 na nkwbui okwu gi. Ọ bụrụ na i nwere oge, guọ Ilu ma ṙiba ama amaokwu ndị gbasara isiokwu a. **Nkeji 1 ịgba alukwaghị** - Matiu 5:27-32, Matiu 19:1-12, Ilu 6:20-35, Malakaj 2:13-16, Deuteronomi 6:1-9, 7:3-4, Joshua 23:12- 13, Ezra 9:1-15, Nehemiah 13:23-27 . **Nkebi nke 2 Ilughari nwunye** - Ndị Rom 7:1-3, 1 Timoti 5:3-16, Guọ ugboro ato 1 Ndị Körint 7. ṙiba ama: “naanị n'ime Onyenwe anyị,” 2 Ndị Körint 6:14-16 . **Nkebi nke 3 Idị Ọcha Mmekọahụ:** Ndị Hibru 13:4, 1 Ndị Tesalonaika 4:1-8, Ilu 5, 1 Ndị Körint 7:1-5 (Amaokwu nke 1 “metụ,” ka e ji mee ihe n'Akwukwọ Nsọ nke na-amụnye ire ọkụ na ikpọ egwú). Gịnị bụ aziza maka idị ọcha mmekọahụ?

Izu 5 Ndị Kraist na Ego

Buru n'isi: 2 Ndị Eze 4:7, Ilu 21:20 . **Akụkụ nke 1 Àgwà** - Gụo ihe ndị a ma ọ díkarịa ala ugboro 5: Ndị Hibru 13: 5-6, Matiu 6: 19-34, Ndị Filipai 4: 4-20. Gụo, Malakai 3:7-10 (naanị oge Akwukwọ Nsọ kwuru ka a nwalee Chineke). Gụo akwukwọ Hagai ugboro ato, kowaa nsogbu ahụ na aziza ya? Aziza ya ọ bụ nri sitere na Uka n'efu? Gịnị mere? **Nkeji 2 Pastor Pay** -Gụo Nehemaja 13, 1 Ndị Kɔrint 9:1-18, 1 Timoti 5:1-18 (nsopuru putara ụgwọ ma ọ bụ uru). Dekọq nchoputa gi. **Nkeji 3 Inye ihe** - Luk 21:1-4, 2 Ndị Kɔrint 8:1-12, 9:6-7, 1 Timoti 6:17-19, 1 Ndị-Kọ 16:1-2. **Nkebi nke 4 Izoputa** - Ilu 3:15, 31:10 wee 21:20 gịnị bụ nkume dị oké ọnụ ahịa? Ha dị oké ọnụ ahịa n'ihi na ha dị uko, ma ọ bụ na ha anaghị adikari. Olee mgbe mmanụ dị oké ọnụ ahịa? Kowaa 21:20 ebe mmanụ dị maka akpukpọ ahụ gi dị mma, ọkụ oriøna na isi nri. Gụo 1 Timoti 5:8 (gụnyere ndị inyom di ha nwurụ).

Izu 6 enyela aka

Buru n'isi: 2 Ndị Tesalonaika 3:10, Ilu 30:15 (okara mbụ). Jọn 12:8, Ônye na-elekota ndị inyom di ha nwurụ 1 Timoti 5:8, 16. (Nkebi nke 1) Gụo ugboro ato 2 Ndị Tesalonaika 3:6-15 . Gịnị ka e nyere n'iwu? Onye ọ bụla ga-arụ ọrụ iri nri. Ka ha hichaa ụlọ Nzukọ-nsọ, ma ọ bụ n'użo ọzọ, tupu inye ha ihe. (Nkebi nke 2) Gịnị bụ atumatu ichikota ihe nke Chineke maka ndị ogbenye na Levitikos 19:9-10, 23:22 . E nyere ndị ogbenye ohere iji nyere onwe ha aka. Gụo akwukwọ Rut ugboro abụo. Olee otú Boaz (onye bara ọgaranya) si nyere ndị inyom 2 ahụ aka? O nyere ha ego efu ka ọ bụ nri efu? O kwere ka otu nwanyị di ya nwurụ tutukota ihe iji lekota ha abụo. (Nkebi nke 3) Gụo ugboro 3, 1 Timoti 5 ma kowaa ọnọdu Nzukọ-nsọ na-akwado ndị inyom di ha nwurụ na n'ihi gịnị? Ihe ndekọ nke nwanyị di ya nwurụ ga-abụ ndị nwunye ndị ozi bụ ndị jeere ndị Chineke ozi ná ndụ ha nile. A ga-akwụ ndị pasto ụgwọ, ọ bụru na Uka na-enye ndị pasto ụgwọ ọrụ, ha anaghị emere onye ọ bụla ebere. Gụo Nehemaja 13 Ebee ka ndị ozi Chineke nō, n'ihi gịníkwa? Kowaa Ilu 13:25, 19:15, 22:13, 23:2 .

Izu 7 Obi ilu n'okpuru ala

Buru n'isi: Ndị Hibru 12:15-16 . Gịnị mere e ji na-akpo ilu ilu mgborogwu? Gụo 1 Jọn 3:10-15, Jud 5-11 . Kowaa ida mbà n'obi, iwe na obi ilu nke Ken na Jenesis 4:1-24 (Gụo ya ugboro abụo), Ndị Hibru 11:4. Kowaa ilu Ịso na Ndị Hibru 12:12-17, Jenesis 25:27-34, 27:1-28:9 . Obi ilu na iwe bụ nsogbu nye anyị niile. Ndị Efesos 4:31-32, Ndị Galeshia 5:15, Levitikos 19:16-17, Ilu 10:12, 18, 12:16, 14:16-17, 29, 15:1, 18, 17:9, 19: 11, 22:24-25, 25:28, 26:24-26, 29:22, 30:33, Galatia 5:19-25, Ndị Efesos 4:26, Ndị Kołosi 3:8, Jemes

1:19-20; 1 Pita 4:8. Isi ihe maka iwe bụ itinye onye ahụ ma ọ bụ nsogbu n'elu ndeputa ekpere gi!

Izu 8 Mgbaghara na nkwuputa

Buru 1 Jọn 1:9 n'isi. Gụo 2 Samuel 11:1-12:25 wee rịba ama na ọ foro nke nta ka ọ bụru onwa 9 ka e mesiri tupu Devid ekwuputa. Gụo ugboro ise Abụ Qoma 32 na Abụ Qoma 51 (Hyssop gbasasiri ọbara Ememe Ngabiga). Ndị a bụ nkwuputa Devid maka emume a. Kowaa ahụmahu Devid banyere ikwa iko, igbu ọchụ, na ikpuchi. Cheta na ọdighị ihe e ji achụ àjà n'ulọ nsọ maka ikwa iko ma ọ bụ igbu ọchụ. Gụo kwa Abụ Qoma 86:4-7, 103:8-12, Aizaya 55:6-7, Matiu 11:28-30. Kedu ihe i na-eme mgbe i nweghi ike imezi ma ọ bụ mezie ihe i mere? Gịnị ka Devid gaara eme ka ọ ghara ịda?

Ido aka ná ntị Uka nke itoolu

Gụo Matiu 18 ugboro abụo ma gụo Matiu 18:15-20 ugboro ato ozo. Gịnị ka amaokwu nke 20 na-ekwu maka ya n'okwu a? Dee ihe ndị ga-entyere gi aka ime mmehie. Kowaa Luk 17:1-4 . Millstone bụ n'ezie nkume jackass dötara, gịnị bụ isi ihe? Gụo ugboro 5 1 Ndị Kɔrint 4:14-5:13 na 2 Ndị Kɔrint 2:3-11, 13:1-10 ma jiri Nduzi Ọrụ. Ndị nkwusa na-eme mmehie: Gụo ugboro 5 1 Timoti 1:18-20 na 5:19-25 wee zaa Nduzi Ọrụ. Ndị ozi hà na-apụ na mmehie? Gịnị mere Chineke ji zute Mozis na Opupụ 4:24-26 (ihe irịba ama nke ọgbugba ndụ ahụ bụ ibi úgwù). Leekwa Ndị Galeshia 1:6-10 . Deputa ido aka ná ntị Pol na 2 Ndị Kɔrint 2:3-11, 13:1-6. Gụo Faılımon ugboro ato. Olee otú Pol si weghachi ohu ahụ mehiere? Ihe ndị a na-esi ike mgbe niile ma a gaghi eleghara ya anya. Ndị isi na-enweghi ike ime ihe ndị a ekwesighị ịbụ ndị ndú. I na-enweta akwukwọ ozi sitere n'aka onye ndu nke gwara gi onye ndu Uka ejidere n'ikwa iko ma ju ikwusi. Degara ya akwukwọ ozi nke malite na, “Lee ihe Jizos na Baibul kwuru na i ghaghị ime.”

Izu 10 ikpere arusị na agụ ihe ojọp

Buru n'isi: Jems 1:12-15 . Gụo Jemes 1:1-25, wee gụo 1:12-18 ma ọ díkarịa ala ugboro 5 (o na-eji okwu ichụ nta na iku azụ). Gịnị bụ nzokwu nke mmehie nke Jemes deputara. Ọ dị onye nwere ike ita Chineke ụta? Gịnị bụ aziza n'amaokwu 21, 22. Gụo ugboro 5 1 Ndị Kɔrint 10:1-14 . Olee otú amaokwu nke iri na ato si akowa ihe ndị ahụ mere? Kedu ihe na-emekarị karịa nri, mmekoaḥu na mkpesa? Gịnị ka Pol kporo nke a n'amaokwu iri na anọ? Mmehie niile bụ ikpere arusị. Olee okwu putara ihè n'amaokwu nke 6, 11. Mmiri na ikpere arusị: Gụo Jeremaya 2:1-13 . Mmiri na-agụ ha? Akpirị ikpo nku maka chi ilekota ha. Amaokwu nke 13 kowara. Mmiri bụ ihe atụ nke agụ.

Olee otú e si sugharija Hibru maka mmiri ndú na Jenessis 26:19. Ebee ka mmiri a si bia: Mkpughe 22:1, 17, 21:6 O dighi ocheeze pütara na mmiri adighi. Gini ka Jizos nyere iji mee ka akpíri na-agú ndí mmadú afó: Jon 7:37-39 . Amaokwu nke 38 bụ n'ezie "ihe dí n'ime." Kedu ka esi ejí okwu a maka afó na Ndí Filipai 3:17-19, Ndí Rom 16:17-18. Mmiri gi bụ chi nke i kwenyere na o ga-eji ndú meeju akpíri ikpo nkú gi. Kedu ihe akpíri na-akpó gi nkú?

Izu 11 Ahụhụ na ịnwụ

Buru n'isi: Jon 16:33, Ndí Filipai 1:29 (Okwu e nyere bụ okwu Grik nke amara). **Nkebi nke 1 Ahụhụ** - Guo Oru Ndiozi 14:22 . Guo Ndí Rom 7 na 8 ruo 5 ugboro. Deko ọgụ ahụ ma kowaa aziza ya. Kwuo okwu na Opupu 4: 10-12, Job 29: 15, Kowaa obibia Jizos na Aizaya 35. Guo Jon 9, Jizos bụ ìhè maka ndí ịsi (5), tupu onye ịsi ahụ ahụ Jizos, a gwara ya n'amaokwu 37. ọ hụwori Onyenwe anyi, ọbuna mgbe ọ kpuru ịsi. Amaokwu nke 39 ndí nwere anya ọma kpuru ịsi, onye ịsi na-ahụkwa ụzọ. **Nkebi nke 2 Ọnwụ** - Guo ugboro 5 1 Ndí Korint 15, 1 Ndí Tesalonajka 4: 13-18 . Guo ugboro anó 2 Ndí Korint 4-5 ma kowaa otú onye kwere ekwe ga-esi lee ọnwụ anya. Ndí Rom 12:15, Jon 11:25 .

Izu 12 Nchegbu na Okwukwe

Buru n'isi: Abu Qoma 37:8, Matiu 6:24-25

Guo Matiu 5-7 ma guo 5 ugboro 6:1-15, 19-34 . Ebee ka ekwesirị ikpe ekpere gi? Gini bụ nsogbu nke nchegbu (na 25). Guo Ndí Filipai wee dee iwu ọ bụla. Guo ugboro 3 4:4-9 . Gini bụ aziza maka nchegbu? Guo ugboro 3 4:10-20 ma kowaa ihe Pol kwesirị imuta. Guo akwukwo nke Eklisiastis wee deko ihe nile Solomón nwara ime iji meju agú ndú ya, na ihe nkubi okwu ya bụ (12:13 ka e zoro aka na 1 Ndí Korint 7:19).

Izu 13 Mmekorita alughị di

Buru n'isi: Ilu 30:18-19 . Abu Solomón, Ilu na Eklisiastis ka e dere ndí na-eto eto. Ekwesirị iğü akwukwo ndí a mgbe i na-eto eto, tupu ịmalite ọrụ ma ọ bụ alumdi na nwunye. **Nkebi nke 1 Ilu Di na Nwunye** - Deputa ụkpuru nduzi dí na 1 Ndí Korint 7:1 (A na-eji imetu ihe oku oku na-amunye orionta, na ikpo egwú. Gini ka ọ bụ?), 36 (Ozugbo o nwere okooke osisi), 39, 1 Ndí Tesalonajka 4:1-8, ọ na-eji okwu maka ịbanye nkwekorita wee doppata ya n'amaokwu 6). Nke a nwere ike ịbü akwukwo ma ọ bụ naani okwu. **Nkeji 2 Nturuṇḍu:** Ndí na-eto eto na-enwe mmasi n'egwú (Abu Ákwá 5:14). Guo Abu Solomón ma dee otú ha si kpachara anya ma ọ bụ chebe ha ná mmekorita ha. Na 8:8-10 ọ kowara ụfodụ umu agbogho dika ọnụ ụzọ mepere emepe na

ndí ọzọ enweghi ọnụ ụzọ. Gini bụ atumatu nne na nna? "Akpalila iħunanya m," na akwukwo, ihe nkiri, njakiri, ma ọ bụ ihe ọ bụla ọzọ. Mmetuta nwere ike idí ebube ma ọ bụ dí ize ndú. Guo 2 Samuel 13, kowaa otú obi dí nwa okorobia ahụ. Olee ụdị iħunanya o nwere? Na Baibul, ndí ogaranya na-alu ndí ogbenye, ndí ojii na-alu ndí ọcha, ma "n'ime Onyenwe anyi" mgbe niile. Otutu alumdi na nwunye na-ewere onodù ngwa ngwa mgbe nkwekorita gasiri. I kweere na ichere nwere ike idí ize ndú? Kowaa. Ákwá 3:27 (okwu).

Izu 14 Ilu nke ndí amamihe

Guo akwukwo Ilu wee deputa ihe ọ na-ekwu banyere ya: 1. Enyi, 2. Umụ agbogho, 3. Ego, 4. Azumahia, 5. Nne na Nna, 6. Chineke.

Àgwà na atumatu Chineke

Nyefee akwukwo kwa izu na-ajụ ma zaa onye? Kedu? Mgbe ole? Ebee? Gini kpatara? na Olee otú? maka nkuzi ọ bụla. Ihe i maara banyere Chineke site na nkuzi ọ bụla ma zaa ajuju ọ bụla dí na nkuzi.

Izu 1 Buru n'isi 1 Jon 5:21, Aiz 29:24

Arusi bụ echiche ọ bụla na-abughị eziokwu banyere ezi Chineke bú Onye Okike. Guo Ndí Rom 1:18-28 ọ dikaria ala ugboro ise. Chineke na-enye mmadú ugboro ato n'anụ ahụ, mkpuru obi, mmuo. Jiri amaokwu kowaa nke a. Kedu ihe umụ nwoke niile maara? Guo Oru Ndiozi 17:16-34 ma ọ dikaria ala ugboro ise na-edetu ihe. Deputa ihe ndí Baibul kwuru na Chineke dí: 1 Jon 1:5, 4:8, Jon 4:24, Ndí Hibru 12:29, 1 Timoti 1:17, Malakaị 3:6, Job 31, Mkpughe 15:4 .

Izu 2 Buru Ndí Rom 11:36, 1 Ndí Korint 10:31, Ndí Efesos 1:11, Aisaia 6:3 .

Otuto – Otuto pütara ibu, lee 2 Ndí Korint 4:17 . O na-egosiputa isi-agwa nke ihe ọ bụla. O sughariji abuba (1 Samuel 4:18), arọ (ogaranya n'ihe ọ bụla—Jenessis 13:2), dí mkpa, dí njo. Enwere okwu sitere na "otuto" nke sugharija "ime ka o yie ma ọ bụ iche echiche," nke pütara nkubi okwu nke ihe mmadu chere bụ akukwu kacha mkpa, ma ọ bụ otuto, n'ihe ọ bụla. Ebube bụ "imeju" dika akukwu kachasi dí arọ nke akukwu ahụ dí n'ime ajà. Guo 1 Ndí Korint 15:39-41 ugboro ise ma detuo ihe. Aha ọzọ maka Chineke bụ ebube (Opupu 33:22). O dí arọ, dí mkpa ma dí egwu. Guo ma kwuo banyere ebube na: Abu Qoma 19, 104, Aizaya 6, Opupu 14: 4, 17. Guo Opupu 9:16, 14:4, 33:18-34:8 ma kowaa otú Chineke si kpughee ebube Ya. Kwuonu Abu Qoma 96:8, 66:2, 72:19, Matiu 19:28, Luk 17:18. Kowaa Jospha 7:19 . Guo Ndí Efesos 1:3-14, 2:7 ugboro ise ma kowaa atumatu ebighị ebi nke Chineke. Kowaa ihe nile n'amaokwu

11. Kwuonu Abū Qma 33:11, Ilu 19:21, Abū Qma 119:89-91, Aīsajā 14:24, 46:10, Daniel 4:35. O nyere atumatu ebighi-ebi Ya iwu? Kowaa. Kowaa 1 Pita 1:20-21, na ṁru 2:23 . Kowaa Aīzaya 6:3 n'ejighi okwu ebube a. Chineke kere ihe niile ka e wee gosiputa ebube ya. Ewezuga mmehie, i nwere ike iħu őnūma Chineke? Ikpe ziri ezi? Ebere? Ntachi obi? Mgbaghara? Mmeri e meriri mmehie na őnwu? Kowaa.

Izu 3 Buru n'isi 2 Ndī Kōrint 4:18, Abū 145:3, 139:6, Malakai 3:6. **Ebighi - ebi** (olam) - N'ime Akwukwō Nsō, okwu ahū bū "anaghī ahū ya." N'ezie a na-eji nwanyi (olama) kpuchie ya nke na i gaghī ahū akukū ya ő bula. Enweghi ngwucha pütara enweghi ngwucha ma ő bū oke. Chineke nwere iħunanya na-enweghi ngwucha, ikpe ziri ezi, ebere, iħi mma, amamihe, amamihe, ike, amara, izu oke, őnūno, Muq. Ya adila obere ma ő bū karja. Olee ihe ndī na-agaghī emeli ka a kowara na Ndī Efesos 1:19, 2:7, 3:8, 19-20, Ndī Rom 11:33, Abū Qma 147:5, Aīzaya 40:25, Abū Qma 145:3, Ndī Hibru 4:13 . Kowaa ihe mere Chineke ga-eji bürü ihe omimi ruo mgbe ebighi ebi. Öle nke Chineke dī n'ebe nile? Kowaa ole amamihe ya, ihe őmuma, ike, ikpe ziri ezi, izu okē ya dī n'ebe ő no n'ebe nile? Guq Malakai 3:6 ma kowaa ihe mgbanwe ga-abu maka nke ő bula n'ime ihe ndī a site na izu okē: amamihe, ike, őnūno, iħi nsō, īmara, ndū, izu oke. Ġinj mere na ő dighi ihe koro ya, ő dighi mkpa. Kowaa Ndī Rom 1:23, Ndī Hibru 1:12, 6:17, Abū 102:26-27. Deputa ihe Chineke na-apughī ime na Taítos 1:2, 2 Timoti 2:13 nakwa 1 Timoti 6:16, Ndī Rom 11:29, 1 Samuel 15:29. Kowaa ihe mere Chineke ji dīri ndū n'owwe ya, nwée afo ojuu, njuputa nke ya na izu okē, zuru oke n'ime onwe ya. Aha ya (agwa ya) na-adiru mgbe ebighi ebi, Habakuk kwuru na nzoukwy ebighi ebi dīri Ya.

Izu 4 Buru Nkpughe 15:4 n'isi, Ndī Hibru 12:14, ḁru 20:28. **Nkebi nke 1 Iħi Nsō** —Guq Aīzaya 6:1-3, ġinj mere na ha asighi: Onye obi ebere, onye obi ebere, onye obi ebere? Loveħunanya, iħunanya, iħunanya? Ebighi-ebi, Ebighi-ebi, Ebighi-ebi? Aīsajā gara n'iħu ikwu na "uwa nile juputara n'ebube Ya." Iħi-nsō nke Chineke bū uju nke Chineke, ma ő bū njuputa nke ihe niile ő bū. Mgbe agba egwurugwu niile jikotara ha na-eme ka iħe dī oħra. Nkowa abu na-adighi mma: 1. Dī Oħcha: N'ime Akwukwō Nsō, unyi dī nsō, a na-akpo efere, ulo, ngwā ḁru, uwe, nri, mmanu, na ndī Kōrint na-eme mmehie ndī nsō. 2. Kewapu: Tupu e kee ihe Chineke kewapu na ya? Kowaa Mkpughe 15:4 na Ndī Hibru 12:10 őnū. Ġinj banyere ndī mmuq ozi dī nsō bū ndī na-emegħi mmehie? Uju ma ő bū njuputa nke Chineke dīka ő dī n'ime

onwe ya, bū ihe ő na-enye anyi iji mee ka anyi zuru oke. Anyi chorop uju nke ihe niile Chineke bū. Ike Dī Nsō – Ndī Filipa 4:19, Mmekorita Dī Nsō—1 Jōn 1:3. Iħi nsō bū ebube nke ihe niile Chineke jikotara őnū. Chineke zuru oke (Matiu 5:48). Ike zuru oke bū ike dī nsō, amamihe zuru oke bū amamihe dī nsō, iħunanya zuru oke, őnūno, īchijsi, na ndī őzo niile dī nsō. **Nkeji 2- Tri-Unity** ma ő bū Atō n'Ime Otu, bū okwu nke otu nwoke aha ya bū Turtulian ji mee ihe na Ɂuka mbu iji kowaa Atō n'Ime Otu nke Chineke. Chineke dī ka ihe ő bula na ő dighi onye. Akwukwō Nsō kwuru na ndī mmadu agaghī eme onyinyo Ya n'ihi na ha ahubegħi, ha enwegħikwa ike iħu Ya. Guq 1 Ndī Kōrint 2:11, Opupu 15:11 ma kwuo. ő dighi mgbe anyi na-agwa Chineke ihe ő na-agħagħi iħbu. Mmadu no n'onyinyo Chineke ma mmadu bū 1. Mmuq (uche / echiche), 2. Mkpuru obi (mmetuha uche), 3. Aru (anu ahū na oħċiħo). Mmadu bū atō n'ime otu. Ihe atō dī iħe iħe ma otu nwoke. Guq Matiu 28:19 . Baptizim na-anochi anya īnwu na mbilita n'owwe. Onye kpolite Jizos n'owwe? Guq Jōn 2:19-21, Ndī Rom 1:4, ḁru 2:24 . Ha atō bū ndū ebighi ebi. A na-efe mmadu atō ahū ofufe, atō na-ekwu maka "M" na atō niile kere ihe niile, ha atō dere Akwukwō Nsō, ha atō bi n'ime onye kwere ekwe ga-akpolitekwa ha, ha atō na-eme onye kwere ekwe nsō. Jōn 5:23 wee guq 1:18 ubgoro ise ma kowaa ya. Deputa ihe na Jōn 5:23, Ndī Rom 9:5, Taítos 2:13, Ndī Hibru 1:8, 1 Jōn 5:20, Ndī Filipa 2:6 . Edere Testament Oħcie na Hibru. Okwu Chineke bū ELOHIM ma bürü oħtutu, ma na-asuġħar iħi, ndī mmuq ozi, ndī ogaranya, ndī na-ekpe ikpe, ma na-abu oħtutu mgbe, ma e wezuga ezi Chineke mgbe ngwaa (na-akħawa ihe omume) bū otu "Q" ma na-asuġħar iħi mgbe niile ka otu. Guq Diuteronomi 6:4 "Chineke (s) anyi bū otu." Malakai 1:6 " ő bürü na m bū Jehova **S. Ekliziastis 12:1** " Cheta Onye Okike gi **S.** Isaiah 54: 5 "Onye meworo gi **S** bū di gi." őnū Ogugħu 6:24-27 "Jehova, Jehova, Jehova." Aisaia 6:3 Nsō, Nsō, Nsō. Guq 2 Ndī Kōrint 13:14 . Na Aīzaya 48:16-17 onye zitere Jizos? Ilu 30:3-4, Mgbe Jizos gosiputara onwe ya na agba oħcie, a na-akpo ya mmuq ozi (onye ozi) nke Onyenwe anyi (Yahweh). Kwuo okwu na Jenesis 22:15-16, Opupu 3:6, Aisaia 9:6. **Nkebi nke 3 - Mmuq ő Bu Chineke?** ḁru 5:3-4, 2Ko 3:17 . Na Matiu 12:32 onye kacha njo bū onye a ga-akċoħha? Ndī Hibru 9:14 na-ekwu maka Ya? **Nkebi nke 4 - Kwuo okwu banyere** Isaiah 7:14, Matiu 1:23, 8:2, 9:18, 15:25, 20:20, 28:9, 28:17, Mak 5:6, Ndī Hibru 1:6- 8, Jōn 20:28, ḁru 20:28 . Chineke agawo anyi na ő dī ka eżiżu: Nna, nwa nwoke na Mmuq Nsō. Okwu maka Mmuq Nsō iħbu onye nkasi obi ka e ji mee ihe maka nwunye na agba oħcie. O nwere ihe nile n'ime mmadu Ya: iħunanya, mmekorita, na ihe ndī őzo nile. Ha niile na-ahu ibe ha n'anġa, ma ghara iħu onwe ha n'anġa.

Izu 5 Buru Jòn n'isi 4:24, Ndị Hibru 9:14, 10:29, Jòn 16:13-14. O bụ Mmụo Dị Ocha na enweghi akụkụ ma ọ bụ ngwakota. O nweghi ntutu isi ma ọ bụ apkukpọ ahụ. Ihe niile gbasara Ya na-akowa ụdị mmụo ọ bụ. Na Ezikel 16 i ji mmụo gi che echiche. Aisaia 40:13-28 kwuru na ị nweghi ike tọ mmụo Chineke (enweghi oke). Ya mere, e nwere na Chineke maara ihe nile, ihe nile dị ugbu a, ihe nile dị ike, na njuputa nile. Isaiah 11:2, Nkpughe 4:5 na-ekwu maka 7 mmụo nke Chineke nyere Jizos na ndị niile na-emekọ uche (7 pütara zuru ezu, zuru ezu). Giniyi ka Jòn 3:34 pütara? Gini jikorọ amaokwu ndị a: Ndị Efesos 4: 23, Ndị Kolosi 1: 9, Job 20: 3 “Mmụo nke nghọta m,” Pöl ji nturita ndị Juu na-ehota Job nke na-ekwu otu ihe ugboro abuọ na 1 Ndị Körint 14:15 ebe e dere okwu ahụ. mmụo na nghọta bụ otu ihe. Ilu 29:11 “Onye nzuzu na-ekwu mmụo ya dum” (uche), Daniel 5:20 “Mmụo ya (uche) emewo ka obi sie ike,” Daniel 2:30 kwa. N’ihi na Chineke bụ Mmụo, ihe nile Ọ bụ, dị n’ebe nile mgbe nile. Ebee ka Ọ no: 2 Ihe E Mere 2:6, Orụ 17:28 . N’ilu, obere iwe bụ mmụo dị mkpumkpụ. Ndidi di ogologo nke mmụo. Nganga dị na mmụo ma ọ bụ n’uche. Chineke dị ọcha Mmụo, ọ dighị akụkụ, Ọ bụ naanị otu. N’ime Ya iħu, ịmara, imetụ aka, nụ, ka okwu niile dị iche iche na-akowa otu ihe. Ya onwe-ya bu ihe nile. Kowaa ihe mere Chineke enweghi akụkụ ahụ na ihe ga-abụ nsogbu ma ọ bürü na o mee ya.

Izu 6 Buru Jud 25 n'isi, Mkpughe 1:8, Orụ 17:28 . Oge bụ akụkụ nke okike. Chineke anaghị eme agadi. Na Opupụ 3:14 Ọ bụ “Abụ m” nke a kowara na Mkpughe 1: 8 (Hibru enweghi oge gara aga, ugbu a ma ọ bụ n’odinihu). Ebighị-ebi na-adị ugbu a n’ebe Chineke no: 1 Timoti 1:17 “Eze ụwa” nke mmadụ, nke Ndị Hibru 1 kwuru na O kere. Gụo ma depuata ihe ndị ebighị ebi nke Chineke: Ndị Rom 1:20, 1 Timoti 6:16, Mkpughe 1:6, Ilu 8:23, Abụ Oma 33:11, 41:13, 100:5, 112:6, 132:12 , 119:89, Isaiah 26:4, 46:9-10, 54:8, Jeremaja 10:10, 31:3 Daniel 4:3, 2 Pita 3:8, Joshua 10:12-14, 2 Ndị Eze 20: 1-11. Chineke anaghị ahụ odinihu, Ọ na-ekwuputa ma na-ekpebi ya. Ndụ ebigh-ebi bụ ihe dị ndụ sitere n’ozuzu nke Chineke. Depuata ihe na: Jon 1:4, 5:26, 6:57-58, 14:6, Ndị Rom 8:2 . 2. Ebee ka Chineke no: 1 Ndị Eze 8:27, Abụ 139, Aisaia 66:1, Jeremaja 23:23-24, Orụ 7:48-49, 17:27-28. Ihe e kere eke dị ka sponge, oké osimiri dị n’ime ya na n’ezí ya, ya mere Chineke nile jupütara ihe niile, ma ọ ka dị n’ezí ihe niile. 3. Eziokwu: kwuo na 1 Jòn 5:20 . Naanị ya na-ahụ ihe niile ọnụ ka ha dị, ya mere Ndị Rom 3:4, Taitos 1:2, Ndị Hibru 6:18. Eziokwu nile na-alaghachikwute Chineke: Abụ Oma 31:5, 117:2, 119:60, 146:6, Jòn 14:6, 17, 17:17, 1 Jòn 5:6-7.

Izu nke asaa Buru Abụ Oma 147:5 n'isi, Ndị Efesos 3:20, 1 Timoti 1:17, 1 Samuel 2:3 . **Part 1 Ịmara** - O bụghị ihe, ma otu Chineke maara ihe niile n’otu oge. Ndị Efesos 3:14-15 . 1 Jòn 3:20 . 1 Samuel 2:3 O bụ Chineke nke ihe ọmụma (karịri 1). Kwuo okwu banyere Ezikel 11:5 (uche bụ okwu Hibru Mmụo), Ilu 15:3, 1 Ihe E Mere 28:9, Job 38:29, 37, 41, Abụ Oma 50:11. Chineke maara echiche niile, ebumnobi, ihe omume, mmetuata, nzọukwu, ntutu isi, na ihe niile nwere ike ịmara. O dighị echefu, icheta, ma ọ bụ mọta ihe. Kwuo okwu na Opupụ 21:13, Abụ Oma 90:4, 2 Pita 3:8, Aisaia 41:21-23. Ịmata ihe mbụ bụ na Chineke maara ihe niile na ihe omume tupu ha adị ma ọ bụ mee. Gụo 1 Pita 1:2, 20. Gụo Ndị Rom 8:28-30, 11:2, Ndị Rom 9:9-13 ugboro ato ma kowaa otu Chineke si eme nhọro. Ikwu na Orụ 17:26. Ọnye gburu Jizos? Matiu 17:12, Jòn 10:18, Luk 22:22, Olu Ndịozı 2:23 (Grik: Ndumodụ ya ebura ụzọ kpebie ihe bụ ibu ụzọ mara Ya). Atumatu ebighi ebi ya na-agunye ihe niile kpatara na mmetuata, ihe mberede niile, ihe isi ike, na ihe ndị mmadụ na-akpo chioma. Gụo Ndị Kolosi 1:16-17 ma kowaa ebe apul si bịa na ihe mere anyị ji nwee apul taa. Kowaa Isaiah 14:26-27, 44:7-8, 44:24-5:7, 45:21-25, 46:8-11, 48:3, Daniel 4:35, Ilu 19:21, Mkpughe 1. :1. “Mara,” bụ okwu e ji mee ihe na Luk 1:34 nke inwe mmekorita chiri anya n’etiti nwoke na nwanyị. Iji mara site na mmekorita. "Adam maara nwunye ya, o wee mọ nwa." Chineke adighị eche ọdinihu, kama ọ na-ekpebi ya. Chineke ọ na-akwado Setan? Kowaa. Akara aka pütara “ikpa ókè.” Jiri amaokwu ndị a mọ ma hazie echiche gi: Jeremaja 1:5, 1 Timoti 5:21 (ufodụ na-abughị?), Orụ 2:23, 4:28, Ndị Rom 8:29-30, 11:2, 1 Pita 11 :20, Ndị Efesos 1:5, 11, 1 Ndị Körint 2:7, Orụ 13:48 (ọ gunyere ụzọ na ọnọdu? Kowaa), Jòn 6:29, Ndị Efesos 2:7-8, Ndị Rom 12:3, 2 Timoti 2:25 . 1 Timoti 3:3-4 Chineke chorọ ka a zoputa “ụdị nile” nke mmadụ. **Akụkụ nke 2 Ụdị Amamihe** - Ọnye bụ nwoke maara ihe dijka Jemes 3: 13-18 siri kwuo. Abụ Oma 147:5 kwuru na amamihe Chineke karịri ikwu okwu. Ọ bụghị nanị na Chineke maara ihe nile, ma n’ibụ onye maara ihe, Ọ na-aghọta ihe nile. Okwu ndị Rom 11:33. Akwukwo ọgugu amamihe (Ilu, Eklisiastis, dị ka ihe atụ) bụ ihe niile gbasara otu mmadụ si akpa àgwà. Kowaa Job 12:13, 36:5, 38:5 . Gụo Abụ Oma 104:1-34 ma kowaa otu ihe e kere eke si choq amamihe Chineke. Gụo Aizaya 55:8-9 ma kowaa Ilu 3:5-6, 9:10 . Gụo Ndị Rom 16:27, Chineke maara ihe, ya mere Chineke na-akpa àgwà onwe ya. Ọ bụghị onye nzuzu. 1Kọ 2:7 amamihe bụ e. Okwu na Daniel 2:20-22, 1 Ndị Körint 1:24, Ndị Kolosi 2:3. Otu onye maara ihe si akpa àgwà na-egosi na ọ ghotara na ọ dighị ihe a ga-anabata ná ndụ ma e wezuga amamihe sitere n’aka Chineke. Amamihe nke ụwa a, ka 1 Ndị Körint 2 na-ekwu, na-agabiga mgbe nile (n’ihi na ọ na-ada mgbe nile). Mmechi Eklisiastis 12:13 .

Izu 8 Buru Matiu 19:26 n'isi, Abụ 22:28, 103:18

Akụkụ nke 1 Ụdị Ike - Gụo Jenesis 17:1, Luk 1:37, Ndị Rom 4:17, Ndị Efesos 1:19 (Olee otú i nwere ihe isi chee?), Matiu 3:9 (Ọ pürü?), Job 10:13, Isaiah 40:28, Abụ 62:11, Daniel 4:35, Mak 14:62 . Ọ bürü na Ọ bụ ike niile, ole ike ka Ọ na-ahapụ mgbe O kere ihe niile? Kowaa ụdị ike a, (kama ike ike nke anyị nwere). Ike ya dị ebighi ebi, o bughị ihe a ma ama, o dị ndụ, dị ndụ, na-adighị agbanwe agbanwe, na-ekpe ikpe ziri ezi, na-eme ebere, na-ahụ n'anya, enweghi njedebe, dị nsọ, ihe nile dị ugbu a, maara ihe nile, maara ihe nile, zuru oke, na ọtụtụ ihe ndị ozọ. Amamihe dị ike, ọnụnọ dị ike, ọnụma dị ike, ebere, ihe ọmụma, na ihe ndị ozọ. Ike niile si n'aka Ya na-esikwa n'aka ya. Ọ na-enye ma ọ dighị onye na-eme ihe ọ bụla (obụna Setan) na-enweghi ike na mbinye n'aka Ya. Gụo Ndị Rom 4:17 na Ndị Hibru 11:3, Ndị Kołosi 1:26 Naanị Ya na-eke ihe n'ihe ọ bụla; nke bụ echiche amaghị echiche ndị ozọ oge ochie. Ọ dighị ihe si n'ihe ọ bụla püta ma o bürü na Chineke ekwughị okwu. Gụo Abụ Oma 145:3, Job 36:23, Jeremaija 32:17, Ndị Rom 1:20 . Mgbe i na-ahụ ihe e kere eke, i na-ahụ okwu ya. Ọ na-anọ kere site n'ike ya na-akwado ya. Okike Jenesis 1 na-agụ n'ihu taa site n'okwu O kwuru mgbe ahụ (Okwu ya akwusibeghi). Apul anyị sitere na osisi ndị ahụ! Mmiri anyị na-aso ebe ahụ mgbe ahụ. Kowaa Ndị Hibru 1:3 . Na Ọnụ Ogugụ 14 ka a na-ahụ ike dị ukwuu na ogologo ntachi obi nke Chineke na ndị ozọ. Inye ebere, ma ghara ibibi ndị mmehie. **Akụkụ 2 Ochichị** - 1 Ihe E Mere 16:31 . Ọ dighị ihe Chineke na-adighị na-achị. Ndị Hibru 1 na Ndị Kołosi 1:17 N'uzo nkịti “site n'aka Ya ka ihe nile jikota ọnụ.” Ọ na-eke oge Jenesis 8:22 . Chineke nwere ike ime ka mmehie rụo ọrụ maka otuto Ya? Olee otú Josef si malite ichị Ijipt? Umunna rere ya, nwunye Pötifa boro ya ebubo ugha, ọ na-agakwa. Kwuo okwu banyere Ezra 6:22, Ilu 21:1, Mkpughe 17:14-17, Deuteronomi 8:18, Aïsaia 10:5, 1 Ndị Eze 22:20-23, Orụ 17:28. Gụo Job 1, 2 ma kwuo. Ikwu banyere 1 Ihe E Mere 29:11-12, Abụ Oma 47:7-8. Okwu Grik ejị eme ihe na Bible: (A.) pantabator - ejiri na Nkpughe 1: 8, 2 Ndị Korint 6:18, PAN (PA) putara ihe niile, onye na-eme kiti putara ijide n'aka. Jizos bụ onye na-achị achị. (B.) EPISTATES – ugboro 7 niile na Luk. Na Luk 8:24 ji mgbe ha chere na ha ga-anwụ. Putara onye ọrụ. Onye isi. (C.) DESPOTES – ugboro 7 na okwu ozọ ugboro iri na abụ. Despot bụ onye ochichị zuru oke. Onye na-achikwa. Obụna ejị nwaanyị na-achị n'ulo ya na 1 Timoti 5:14 (mgbe di ya na-anoghị ya). Chineke na-achị mba, mmadụ, ihe omume, nnunụ, ümụ ahụ, ihe kpatarra na mmetụta, ndụ na ọnụ. Lee okwu ahụ bù “oge” dị na Jud 25 (nsughari). 1 Ihe E Mere 29:11–12, Abụ 147:4 (ya na 1 Ndị-Ko 15:41). Ihe niile sitere na Ya, maka Ya na Ya. Ugboro 10 Chineke mere ka obi Fero di ike, Fero me-kwa-ra ubò iri. Ha bụ otu ihe omume! Ha abụ mere ya! Gụo

1 Ihe E Mere 29:11, 2 Ihe E Mere 20:6, Abụ 22:28, 24:1, 103:19, 114:3, 145:16, Ezikel 18:4, Matiu 20:15. Job 1:20-22 Mgbe Job tufuru ihe niile gini bụ nkwubi okwu ya? N'amaokwu ndị na-esonu, olee otú Chineke si achị? Orụ 14:17, Matiu 5:45, Abụ 104:14, Matiu 6:26, 30, 10:29-30, Orụ 17:25-26, 1 Samuel 2:6-8, Ilu 16:9 . Ọ na-egbochi mmadụ ka ha ghara ime mmehie n'Abụ Oma 19:13, 33:14–15, 81:12–16, Hosea 2:6, 4:17, Matiu 6:13;

Izu 9 Buru Matiu 19:17 n'isi, Ndị Efesos 3:19, Ndị Rom 11:22 . **Nkebi nke 1 Ochichị Ya** - Akwukwọ Nsọ na-ekwu maka uche Chineke ma ọ bụ ihe Ọ chorö, ochichị. Kowaa Deuteronomi 29:29 . Ndị nwoke na-ekwu na ha nwere onwe ha, mana ha anaghị ahorø nne na nna anyị, mba anyị, ogologo ma ọ bụ mkpumkpụ anyị ga-adị, nkà na ohere anyị. Mmadụ nwere ike horø ibụ azụ ma ọ bụ ehi? Chineke ga-enye iwu, kwe ma ọ bụ kwe, ma jiri ha nile mee ihe maka otuto Ya (anyị adighị ahụ otú), kwuo okwu na Orụ 14:16, Abụ Oma 78:29, 106:15, Jenesis 6:3, 2 Timoti 2:14 (gini mere Chineke akwusighị nke a?), Jenesis 20:6 . Kowaa: “Ọ dighị onye pürü imehie ma e wezuga Chineke.” Na “Chineke ọ ji mmadụ ugwo ihe ọ bụla?” **Nkeji 2 Ịdị Mma** – Matiu 19:17, 20:15, Nehom 1:7, Abụ Oma 33:5, 52:1, 119:68. Ọ bürü naanị na Chineke dị mma, olee otú anyị ga-esi nweta ịdị mma? Ihe niile Ọ na-eme dị mma, dị nsọ na mma zuru oke, dị mma na-enweghi njedebe, dị ike dị mma na ndị ozọ niile. Ọ bụ ihe mere o ji eme ihe ọ na-eme, na otú o si eme ya. O nyere anyị iwu ka anyị hụ Ya n'anya, n'ihi na Ọ dị mma ma hụ anyị n'anya. Gụo Mak 10:17-22, Matiu 19:16-26, Luk 18:18-30. Ajuju ya "kedu ihe di nma ka m'eme ka m nweta ndu ebighebi?" Ọ ga-eji ego zuta Chineke. Jizos zara okwu ya, “ezi onye ozizi” ji ezi ozizi zaghachi, ogaranya ahụ jukwara ezi ozizi Ya. Jizos kpugheere nwoke ahụ ihe banyere onwe ya. Gini ka ọ bụ? Gini ka Jizos nyere ya? Jizos hotara 6 n'ime iwu 10 ahụ ma hapụ “Naani Otu Chineke,” n'ihi ya, wepụ akụ na ụba gi. Gini bụ chi ya? Gụo Opupụ 33:1-34:9. Olee otú Chineke si akowa ọnụnọ Ya na aha Ya? **Part 3 Chineke Ihunanya** - Enwere okwu dị iche ihe na Akwukwọ Nsọ maka ihunanya. **1. AGAPE** - Nke kachasi na Akwukwọ Nsọ putara ichọ ọdịmmma nke onye ozọ. Ikwu na Matiu 5:44, 19:19 . Ọ bughị mmetụta uche! Nwoke agaghị asị nwanyị, “M AGAPE gi, i ga-alu m?” N'oge ikpeazụ Matiu 24:12. Ndị Efesos 5:25, 2 Ndị Korint 9:7, Ndị Galetia 5:22 . Ikwu banyere Ndị Hibru 12:3-11. Na-adighị nsọ, ihunanya na-ezighị ezi abughị ihunanya Chineke. Ọ bụ ihunanya ga-ekpe mmadụ ikpe ma kpee ha ikpe n'ubochi ikpe. Chineke hụ ikpe ziri ezi n'anya! Abụ Oma 97:2 ihunanya ọ bụ ntọala? Gụo 1 Ndị Korint 13:1-13 ma kwuo. Ihunanya ọ putara na ọ dighị ikpe ziri ezi, Ọ bughị iche echiche, ma ọ bụ nnupuisi? Ndị Filipai 1:9 . Na Ndị Rom 5 Chineke hụ ndị iro ya n'anya n'agbanyeghi na Ọ ga-

ebibi ha na Nkpughe 20. **2. PHILOS** - Mmetüta dì uto. E nyeghi anyi iwu ime onye agbata obi anyi ma ọ bụ onye iro anyi ihe a. Ụdi okwu a na-atugharị KISS. Kwuo okwu na Matiu 10:37, Jọn 5:20, 16:26, Mkpughe 3:19 (n'uzo nkịtị “iti”). **3. STERGO** - Eke ma ọ bụ iħunanya eziñulọ. Jiri iħunanya kporo ihe. Aturu anya n'ulọ. Kowaa Ndị Rom 1:31, n'oge ikpeazụ 2 Timoti 3:3. **4. EROS** - Agba Oħħru na-ezere iji okwu a maka mmekqahu. Ikekwe n'ihi na chi nile nke ndị ogó mmuq oge ochie bù ndị na-enwe mmekqahu ruru aru bù ndị na-eche nanj banyere onwe ha (ha ahugħi mmadu n'anya) na ihe uto ha. Riba ama: Qtutu mgbe, iħunanya ndị a na-ejikota őn dika otu ihe. Chineke hħru ihe o nwere ike inye n'anya kama ihe ő ga-enweta. Chineke bù iħunanya, ma nke ahu abugħi ihe Chineke bù. Ala-eze na ihunanya ya dì nsø, dì ike, ikpe ziri ezi, na-eme ebere, na ndị őzø niile. Enwere qtutu echiche enwegħi iħunanya għasara Chineke bù aruṣi. **Nkebi nke 4 Ikpe ziri ezi** - Ndị Rom 10:1-3 Olee ebe үmū nwoke si enweta үkpuru ha maka ikpe ziri ezi? Deuteronomi 32:4 . Chineke anogħi n'elu iwu, ő bù iwu na-eme ihe ziri ezi mgbe niile. Ikpe ziri ezi. Għinj ka Chineke chere banyere ndị mmehie? Abu 7:12, 90:8, Ndị Rom 2:6, Amos 8:7, Zefanaja 3:5, Isaiah 30:9-12, Nehom 1:2-8, Matiu 7:21-23, 12:36, 13 . :47-50, Oru 17:31, Ndị Rom 2:16, 2Ko 5:11 .

Izu 10 Buru Jemes 2:13 n'isi, Nehom 1:2

Ebere, iħunanya na amara na-enwekarị mgħagħwoju anya. **Nkeji 1 Ebere** – A na-ahu ebere n'ime Testament Oħċie karja okpukpu anq karja n'ime Testament Oħħru. Na Jòn 3:16 ònye nwere iħunanya dì ukwuu? Chineke ő ji anyi ebere? Kowaa Ndị Rom 3, 9 na Matiu 11:20-24 . Kowaa. Ebere na ikpe ziri ezi zukorɔ n'ime Jizos. Kowaa Jemes 2:13, Abu 89:2, 119:64 . 145:8-9 . Kowaa otu Ebere si bħru akuk nke aha Chineke na Opupu 34:6-7. Guo Ndị Hibru 12:29, 2 Ihe E Mere 36:5 ma kowaa ya. Olee otu e si kowaa ebere na Ezra 3:11, 1 Ndị Eze 3:6, Abu Oma 86:5, Luk 1:78, 1 Pita 1:3, Abu Oma 103:17, Matiu 5:45, Abu 145:9, Oru 17: 25. **Nkebi nke 2 Ndidi** – Chineke bibiri ɻwa na iju mmiri ahu. Kwuo okwu na Jenesis 6:3, 1 Pita 3:20, Mkpughe 2:21. Ndidi Chineke putara na nwoke na-aga n'iħu na-akpasu iwe. Ndidi n'asus Hħru bù n'uzo nkīt inwe ogologo imi, ma ő bù ogologo mmuq, kama ību mkpumkpu imi, ma ő bù mmuq dì mkpumkpu. Abu Oma 145:8, Opupu 34:6-7 . Ndidi chorop ike dì ukwuu na Ndị Rom 9:22. Mgħe ahu enwegħi ndidi bù adighi ike. **Nkebi nke 3 Iwe, őnnuma** – Okwu n'Ilu 8:36, Abu Oma 97:10, Ndị Efesos 4:26 (bù mmehie iwe?). Guo Ndị Rom 1:16-32 na akwukwo Nehom ma kwuo banyere ha abu. Enwere iħere ebighi-ebi (mgħagħwoju anya) Jeremaja 20:11, 23:40 ita-uta ebighi-ebi, Daniel 12:2 Iħere na nlel ebighi-ebi. **Nkebi nke 4 Egwu Chineke** - ő dì Nsø ma anyi abugħi. Deuteronomi 28:58-

59, Opupu 15:11, 20:18-20, Emos 3:8, Eklisiastis 12:13, 2 Ndị Kɔrint 5:11, Ilu 16:6, Mkpughe 15:11, 2 Ihe E Mere 19:7 . Abu Oma 19:9 . 1 Timoti 5:20. Ndị mmadu niile bù ndị a bħru őn na ha ga-eche Chineke iħu. Akpogidere ha nile n'obe ha na Kraist ma ő bù na-enwegħi Ya. Kowaa egwu na őn őn, Matiu 28:8, Abu Oma 2:11. Na 1 Jòn 4:18-19 egwu adiġi ewku maka Chineke, kama n'ihe metutara ibe ya, okwu ahu bù “Chineke” adiġi kwa n'ihe odide Għriek. Ezra 10:3, Luk 12:5, Ażiż 8:13-14 . Guo 1 Ndị Kɔrint 10:1-13 ma kowaa otu o si metuṭa anyi. Abu Oma 99:3, 130:4 . Abu 80:4 ő dighi egwu pütara i. Għinj bù 3 “ihe ukwu” ahu dì na Mak 4:35-41 , oleekwa Aħa isiokwu i ga-emye akuk ő ahu?

Izu 11 Buru Ndị Hibru 6:18 n'isi, Ndị Galetia 3:21, 2 Timoti 2:13. **Nkebi nke 1 Amara** – N'ime Akwukwø Nsø gi ka a tħuħarri amara qtutu ihe: amara, nnwre onwe, őn, aħni, onyinye, inye, na ndị őzø. Ő dighi mgħe e ji ya (Opupu 33:19). ő bù Chineke na-emye ihe na James 1:5. Deuteronomi 8:18, Ndị Hibru 4:16, Ndị Efesos 2:4-5, Ndị Rom 8:32. ő na-emye ma ghara ilaghachi azu (lee Luk 6:33-36). A na-asopur ő gi na ihe niile i nwere na ihe niile i nwere. Kwuo okwu banyere okwu Għriek bù “amara” na Ndị Filipa 1:29, Ndị Rom 5:2, Ndị Efesos 2:8-9. Abu Oma 145:13 . Naanij Onye Okike nwere ike inye mmadu niile ihe niile. Amara bù ihe anyi na-eri, na-aħni, na-eyi, na-emetu ma na-anu, na-ahu ndu, na-anw site na, na-eche echiche. **Nkebi nke 2 Oke** – Guo ihe għasara 1 Samuel 2:30 (n'uzo nkīt “ő ga-abu mmeto nye m.”). Chineke apugh ime ihe megidere agwa Ya. O nwiegħi nnwre onwe n'ihe ndị dì otu ahu. Ikwu banyere Habakok 1:13, Zefanaya 3:5, Taħbi 1:1-3, Ndị Hibru 6:18, őn Oġġu 15:29 (e nwere okwu dì iċhe iċhe maka nċhegħar), Ndị Rom 11:29, 2 Timoti 2:13, Malakaj 3 :6. Chineke nwere oke na Ndị Galetia 3:21, Oru 4:12, Matiu 26:39, Ndị Hibru 9:22, Jòn 3:7. N'Abu Oma 138:2 Chineke ő pürū imebi Okwu Ya? őn Oġġu 23:19-20. **Nkebi nke 3 Mmetuṭa** - ő dighi iċħo odata onwe onye na Chineke nke hħru ihe e kxesir iħu n'anya ma na-apko ihe e kxesir iċpox asu. Matiu 5:44 (dī ka nna unu), Ndị Efesos 4:26 . Abu Oma 97:10, 101:5-6 . Kowaa iwe Jizos na Ażiż 63:9 ő bù Chineke dì ndu, ma nwee mmetuṭa. Fil 4:4 ka e nyere n. Ndị Kolosi 1:24, 1 Pita 4:16, 19, Ndị Rom 8:26, Jòn 14:27, Ndị Efesos 4:30 . Ogologo oge ole ka Chineke tara ahuxi maka ndị Ya na site n'aka ndị Ya? Jizos guzo n'etiti Chineke na mmadu na agu mmekqahu ha zutere n'ime Ya. Ndị Rom 12:19 . ő bù ezie na Chineke enwegħi ike imeru ya ahu, ő nwere ike inwe mmetuṭa. Akwukwø Nsø na-eji okwu ndị na-adabaghxi na Chineke, ma negosi ya. Għinj bù ha: Egwu - Jenesis 2:22-23, Opupu 13:17, Deuteronomi 32:27 . Ekworo – Deuteronomi 6:15, 32:21 . Iċhegħar – Jenesis 6:6-7, Abu

Qma 95:10, Jeremaja 15:6. İkpō ası—Mkpughe 12:6. Ozokwa 1 Ndị Eze 11:9, Ndị Hibru 1:9, Isaiah 63:9, Ilu 6:16, Hosea 11:8, 2 Pita 3:9, Ndị Ikpe 10:16. Naanị mmehie na-enye Chineke ihe mgbu. O ga-ahorọ ọnwụ wee ghogho mmehie ka ndị ozọ nwee ike isi na ya pütä. Chineke kacha ebere, ikpe ziri ezi, zoro ezo, dì ugbu a, mara mma, dì ike, kwusiri ike, enweghi nghota, enweghi ike igbanwe, o dighi mgbe o dì oħħurū ma o bụ ochie, na-arụ ɔrụ, na-ezu ike, na-enye ihe, o dighi mgbe o na-akwado, na-ejuputa, dì juu, zuru oke, dì nsø, enweghi ngwucha, zuru oke.

Izu 12 Buru Ndị Ikpe 13:17 n'isi, 2 Pita 1:4, 1 Ndị Körント 15:28 . **Nkebi nke 1 Aha** s nke Chineke. Gụo Ndị Ikpe 13 ma rịba ama v. 17. Opụpu 3:13 Mozis gwara Chineke okwu, ma gini ka o dì ya mkpa, n'ihi ginikwa? Aha pütara agwa, rịba ama nke a n'Ilu 22:1 ebe o pütara aha. Ya mere, kowaa Abu Qma 9:10 . Gini bụ aha ya na Deuteronomi 28:58, Abu Qma 35:13, Aisaia 57:15. O nwere otutu aha. Gini kpatara? Aha Hibru niile nwere ihe o pütara ma ha abughị utu aha; ha na-akowa. Gụo 1 Samuel 25:1-31 ma kwuo n'amaokwu nke 25 ebe aha nwoke ahụ pütara “ibụ onye na-abaghị n'ihe.” Ya mere Opụpu 20:7, Aiz 63:16. Chineke na-agbanwe aha ndị Ya mgbe niile. Gini ka Mkpughe 2:17 na-agwa ndị Chineke? Kowaa. Gụo Jon 17:6, 26 na Jon 1:18 . Kowaa Abu Qma 20:1, 54:1, Ilu 18:10, na 1 Ihe E Mere 16:29 . Ihe aha Ya pütara: **1. Aha: El ma o bu Elohim** – Okwu a na-asukarị nke a sugharịrị ibụ Chineke (ugboro 2,570), mana n'uzo nkịtị putara Ike ma o bụ ike ime. Aha Onye Okike Ya. O sugharịkware ndị mmuo ozi, ndị ikpe, ndị dike, ma o bụ naanị ike ma o bụ ike (Jenesis 31:29). A na-asugharịkarị ya dì ka otutu ihe o pütara karịa otu. Mgbe e ji ya na ezi Chineke eme ihe, a na-asugharị mgbe nile dì ka otu n'ihi na ngwaa (okwu na-akowa ihe omume) pütara mgbe nile “O mere . . .” Jenesis 1:1 “Na mbu Chineke, O kere eluigwe na ụwa.” “O” bụ otu. Ikwu na Jenesis 1:26. Eklisiastis 12:1 kwuru Ndị Okike, Aiz 6:8 . Gụo Diuteronomi 6:4, gini mere Chineke ji na-akuziri ha ihe a? **2. Aha: Theos** – Greek maka Chineke, na mgborogwu nke okwu pütara ihu. Anyị na-enweta okwu bekee maka Ulo ihe nkiri site na mgborogwu a. O na-ahụ ihe niile. Ilu 12:15 Anya ma o bụ ihu ụzo putara echiche ma o bụ echiche dì ka mgbe anyị na-asi, “Olee otu i si hụ ihe a?” nke pütara, “Gini ka i chere?” **3. Aha: El-Shaddai** - Ike n'uzo nkịtị iji mee ka mma dì mma. Ekpuchiri “El” mbụ, o pütara ike. Shaddai emee ubgoro 48 maka Chineke na ubgoro 24 sugharịrị ara (dì ka ara nwanyị na mmiri ara). Oge ndị ozọ bụ otutu maka arusi arusi nke okike: mmiri ozuzo, ịmu nwa, ihe ọkukụ, wdg. Okwu metutara ya (ma o bụ ikekwe otu okwu ahụ) na-asugharị ubi ubi. Mgborogwu pütara ihe ndị a niile pütara IWU. Ya mere, i nwere mkpurụ, ụbara, na okwu ara ehi dì n'etiti ya

niile. Ara nwanyị ahụ na-enye mmiri ara ehi, ihe ọkukụ na-amiputa sikwa n'ala pütä, n'ihi ya, a kporo Izrel ala nke mmiri ara ehi na-eru na ya (ubi na-amị mkpurụ), na mmanụ anụ.” (mmiri dì ụtọ bụ echiche Hibru). Mmiri ara ehi na abuba bụ otu okwu Hibru, ma “mmiri ara ehi ma o bụ nwoke mara abuba” sugharịrị “onye bara ọgaranya.” Nwoke ejuwo àkù. Gụo Jenesis 15:1-6. Amaokwu nke 2 o na-ekwu n'uzo nkịtị “Enweghi m mkpurụ.” Enweghi mkpurụ sitere na ọziza, ala bara ụba nke mmiri ara ehi nwere abuba ma o bụ mmadu. N'amaokwu nke ise gini ka Chineke na-agwa ya? Gụo Jenesis 17:1-6. Amaokwu nke 1 bụ El-Shadai pütara ime ka abuba mmiri ara mee ka o baa ọgaranya (cheta na mmiri ara ehi bụ echiche nke ọziza ka o ghara imị mkpurụ). Gụo Ndị Rom 4:13-20. Ebee ka Ebreham ga-esi nweta mkpurụ nke na-amị mkpurụ? N'iji Jenesis 49:24-35 mee ihe n'ebe El-Shadai bụ aha ahụ, olee otu i ga-esi akowa aha a? Ugbu a kwa Jenesis 35:9-11. Ikwu banyere Aizaya 60:10-16. Rịba ama: A na-asugharị aha a mgbe nile dì ka Onye Pürü Ime Ihe Nile, nke sitere na nsugharị Agba Ochie nke Grik nke a na-akpo Septuagint, afọ 200 tupu a mụ Jizos. Ntugharị asusụ a emechaghị nke ọma. Akwukwọ Nsø Latin e si isi ibụ ike ibụ ike ibụ ike Onye ike. Nke a abughị ihe okwu Hibru pütara dì ka i hụworo. **4. Aha: El-Elyon** - Jenesis 14:18, Abu Qma 21:7, 47:2 nke pütara ibụ ihe karịri ihe. Lee okwu ahụ na Deuteronomi 26:19, 28:1 ebe ndị mmadu na-achị mba. **5. Aha: El-Olam** – Lit. Ike-Chineke-Rue mgbe ebighị ebi. O ditula mgbe Chineke nwere ike karịa ma o bụ karịa? Kowaa Aizaya 40:28 . N'asusụ Hibru okwu maka ebighị ebi pütara, agaghị ahụ ya. O bürü na itinye ụda A na njedebe o ga-atugharị ka o bürü nwa agbogho. Ahughị ha anya n'ihi ákwà-nbochi ahụ. Olee otu Pol si akowa okwu ahụ na 2 Ndị Körント 4:17 **6. Aha: YHWH, Yahweh** – Aha a bụ mkpuruedemedede anọ na-enweghi ụdaume. O dighi onye maara otu e si akpo ya taa. Ufodụ nsugharị na-eji okwu ahụ bụ Yahweh na mkpuruedemedede ukwu (nnukwu). Ma Jehova abughị aha, kama o bụ aha. A chotara ya ubgoro 6,823 pütara Onye Dị n'ime Onwe Ya. Gụo Opụpu 3:13-15 . Gini ka aha ahụ pütara? Na Hibru, otu okwu (s) pütara M bụ, Abu m, M ga-abụ. O dighi ihe gara aga, ugbu a ma o bụ ọdịnihu na ụtọ asusụ Hibru. Onye ka Jizos kwuru na ya bụ ná Mkpughe 1:8 . Chi niile nwere aha na agba ochie ma o bürü na i na-akpo aha a, onye o bụla maara na i na-ekwu banyere Chineke nke Israel. Opụpu 6:6, 43:5-7 . N'Ozioma Jon, Jizos ji, ABU M, ubgoro asaa. Gụo Matiu 14:22-33 ebe o sıri, “O bụ m,” ma n'ihe odide Grik o na-agu “O BU M.” Pita na-ekwu, “o bürü na o dì,” n'asusụ Grik bụ “O bürü na I Dị.” Nke a bụ nke mbụ n'ime Akwukwọ Nsø ka ha na-efe Ya. Olee otu ha si mara? **7. Aha: Jehovah-Yireh** - Gụo Jenesis 22: 1-19 , o na-enye nwa ya nwoke n'ọdịnihu ebe Ulo Nsø, ebe Jizos nwurụ. Amaokwu 14 ji okwu ahụ

mee ihe maka, Ihu, o buğhi okwu maka, Nye. Nye bu n'echiche nke "M ga-ahụ ya." Kedu ihe omume a ga-ahụ? Guo 2 Ihe E Mere 3:1 . **8. Aha: Yahweh-Rapha** – Yahweh Onye-agwo. Guo Opupu 15:22-27 . Aha ebe ahụ bu "ilu."

Amaokwu 25 nwere ike na-ezo aka n'obe Jizos. Obi ilu bu ọgwugwo mbu anyị choro. Onu Ogugu 12:13, Abu 103:2-3, Jeremaja 14:19-20 . 30:17, Malakai 4:2 (anyanwu nke ụbochị mbilita n'onwu). **9. Aha: Yahweh-Nissi** — Opupu 17:8-16 . Jehova ọkolotọ m. Ndị mmadụ ga-agbakota gburugburu ọkolotọ, emesia a ga-amalite itughari okwu ahụ, Oru ebube. Ọkolotọ ahụ bu mkpanaka Moses, nke a na-akpokwa mkpanaka nke Eron (Onye na-ebu Ihè) na mkpanaka nke Chineke. O bu mkpanaka ahụ na-ama ifuru ma meputa almonđ (esi n'onwu bilie). Izrel ga-agakwuru mkpanaka ahụ a kpolitere n'onwu. **10. Aha: Yahweh-Mekodosh** – Jehova nke na-eme Levitikos 20:7-8 dum. Nso pütara ịbu onye zuru oke. **11. Aha: Yahweh-Shalom** - Isiokwu nke ndị ikpe bu "onye o bula mere ihe ziri ezi n'anya onwe ya," na mgbe ahụ na 6:24 anyị nwere ebe ichuajà. SHALOM pütara ikwu ụgwọ, sopuru nkwa, dozie ihe mebirri emebi, na naanị imezi ihe. O pütara udo naanị n'echiche a. A na-eji obodo eme ihe, onyinye, ụgwọ oru, obi, nkume, ihe ọtutu maka azumahịa. O dighi ihe koro! Kowaa Abu Qma 29:11, Ajzaya 26. **12. Aha: Yahweh-Tsedkenu.** – Jehova bu ezi omume anyị, na Jeremaja 23:5-6, 33:16. **13. Aha: Yahweh-Onye na-azu m** – Abu Qma 23 Onye na-enye nri, ka a na-asugharikari Ozuzu aturụ. Kowaa otu okwu ahụ bu, Onye Nri, si daba n'Abu Qma nke 23. Kowaa Jon 21:15-17 . Opupu 34:11-16, nri ole? **14. Aha: Yahweh-Shama** – Ezikel 48:35 nke pütara Yahweh nō n'ebe ahụ. **15. Aha: Yahweh-Tsevaot** – Jehova nke usuu nile nke ndị agha. Guo 1 Ndị Eze 22:19-28, Mkpughe 19:14. **16. Aha: Adonai** - Asugharikari, Onyenweanyi, di, Nnaukwu, Onye nwe. O pütara ịbu ntọala maka ibu ibu. **17. Aha: H-amen** – Amen. Amen na Eziokwu na Hibru bu otu okwu mgborogwu. Nke i nwere ike itukwasị obi. Ikwu banyere Ajzaya 65:16, Mkpughe 3:14, Onu Ogugu 5:1-22. 1 Ndị Körnt 14:13-16 . **18. Aha: Logos** - Okwu, Ozi, Atumatu. A sugharikwara OKWU "Idi Nso nke Ebe Nso" na 1 Ndị Eze 6:16, 19, 20, 21, 23, 31, nakwa 8:6, 8. A na-esi n'Okwu ya na-abịakwute Chineke nke Ulo Nso, o bukwa Okwu ahụ di na Jon. 1:1. **Nkebi nke 2 Uju nke Chineke** – Guo Abu Qma 17:15, 1 Jon 3:2 na 1 Ndị Körnt 15:28. N'ikpeazụ anyị na-enweta njuputa nke Chineke. Chineke niile ga-ejuputa ndị ya niile. Ihe e kere eke enweghi ike imeju anyị afọ n'ihi na anyị bu akụkụ ya. O ga-enye ma kpughe onwe ya nye anyị ruo mgbe ebighi ebi. Mgbe ebighi ebi juputara na afọ ojuju na Ya.

izu 13 ikpeazu

Iji ihe i mutara mee ihe. Dee ibe 2 na nkowaputa gi nke Chineke na ihe i kwenyere na o bu atumatu ebighi ebi Ya.

Ule ikpeazụ nke izu 14 - Nhoro onye nkuzi

Upkuru nke Ozi

Emela ya! Ka Onyenweanyi gwa gi! Ozø, nweta onye, gini, mgbe, ebe, ihe mere na otu si na Baibul wee dee ihe i chotara. Na ngwucha i ga-edo akwukwo ntuziaka nke ntuziaka nke ozi gi.

Izu 1 Ihe Omume

Buru n'isi: 1 Timoti 3:14-15, James 3:1

Guo 1 Timoti 3:1-15 uboro 5. N'amaokwu nke asaa, a na-elele aha ndị ndu. O na-akwụ ụgwọ ya? Debe okwu ya? Na-egboro ezinulo ya mkpa ha? (Ekwensi pütara nkwtu). Na 15 hụ otu okwu ahụ a sughariri ịbu "aghaghị" na Oru 4:12. Kedu otu okwu siri sie ike? Agwà oma ndị a bu ihe a ga-achoriri, choro, choro maka onye o bu na-eje ozi na Nzukọ-nso n'onodụ o bu. Agwà bu isi ihe i na-eweta na ozi. Oru 15:36-41 . Kowaa Jon-Mak na Timoti. Olee otu e si edozi mmehie na ndị ndú ná Ndị Galeshia 2:11-15 (Mba mba n'onwe ma o bu n'ihu oha?), Ndị Filipai 4:2-3 (a na-agụ aha ha n'ihu oha!), 1 Timoti 1:3-4, 18-20, 5: 19-22 (nke oha ma o bu nke nzuzo?), Taitos 1:10-13, 1 Pita 5:1-4, Mkpughe 2:18-29 . Anyị na-ebi n'oge a na-ejidekarị ndị nkwsa n'ikwa iko na izu ohi na Uka (di ka Judas). A na-abara ndị nkwsa na-eme mmehie mba ma wepụ ya. Onye ndu kachasi n'iru Jizos nō na Opupu 4:21-26. Guo Ndị Filipai 1:12-18, 2:19-22, 3:17-19 gini ka e kwuru banyere ndị nkwsa? Guo Mkpughe isi 2 na nke 3, ma ó dighi ihe ozø, uboro ato, rịbakwa ama otu Jizos si luso ndị nke ya ogu. Gini bu aziza mgbe niile?

Izu 2 Ebumnuche nke ozi

Buru n'isi: Ndị Kolosi 1:28, Matiu 5:19 .

Nkebi nke 1 Ebumnobi - Gini bu ebumnuche ozi? Ndị Kolosi 1:28 (Olee ndị ikom?), Ndị Efesos 4:7-16, Ndị Galeshia 4:11, 19. **Nkebi nke 2 Ime Ihe Nile** - Guo 1 Timoti 4, amaokwu 12-16 deputa ihe Pol gwara ya ka o mee. 13 bu Ohaneze Ogugu Akwukwo Nso (ndị mmadụ enweghi Bible), gini ka ihe ndị a ga-emere onye o bu na 16. Cheta na nzoputa pütara ime ka ihe zuru oke. Kedu ka o ga-esi mee ka Nzukọ-nso zuru oke? Ihe e chere na Ndị Kolosi 4:16, (a chere na Ndị Efesos puru ịbu akwukwo ozi ahụ e kwuru), 1 Ndị Tesalonajika 5:27, Mkpughe 1:3 (n'uzo nkijị "onye na-agụ, na ndị na-anụ ma na-emekwa"). Olee otu ha si muta Baibul? Onye na-agụ Akwukwo Nso bu ọkwa ọkwa n'ime

Nzukọ-nṣo mbu na akụkụ nke ọzụzụ maka ịbụ onye-ozi. Ọ bụrụ na ndị mmadụ amaghị Akwukwọ Nṣo, Kowaa onye kpatara ya. Jisus si ndị-isị, Ụnu agughi? ma ndị mmadụ, “Unu anụwo.” Akwukwọ Nṣo ga-eeme ka ma onye nkwsa ma ndị mmadụ ahụ zuru okè. Guo Jón 3:9-10, Nehemaja 8:1-12 (kowa ihe merenụ na ihe kpatara ya). Guo ugboro 3 Diuteronomi 6: 1-9 (8, Akwukwọ Nṣo na-achikwa ihe aka na-eme ma ha guzo n'etitianya gi na ihe niile i na-ahụ. Onye ga-adị nta n'alaeze na Matiu 5:19.

Izu 3 Ikụ osisi

Buru Taitos 1:5 n'isi, Ọru 17:24 . Guo Taitos ugboro abụo ma guo 1:5-9 ugboro 5 ma kowaa otú ọ ga-esi ḥorọ ndị ikom a. Na 1Ti 5:17 gịnị bụ Ọru ha n'ogbakọ. Ndị okenye na-eme nkwsa na nkuzi n'ime Nzukọ-nṣo. 1 Timoti 3 nwere ụdị ndeputa nke Taitos. Gịnị ka a na-akpọ ndị okenye ebe ahụ? Dee amaokwu nke 1-7 n'okwu nke aka gi. Kedu otu esi ejị okwu ahụ Elder mee ihe na Ndị Rom 9:12 (otu okwu ahụ!). Guo Ọru Ndịozị 20:17-35 ugboro ise. O nwere aha 2 maka ndị ọ na-agwa okwu. Gịnịzi bụ n'amaokwu 17, 28 (gịnị ka ha na-eme ebe a?). Ndị okenye na-elekota, na-azụ atụrụ, na-ekwsa ozi ọma ma na-akụzi. A na-enwekarị ihe karịri otu. Ọ dighị mgbe e nwere nanị 1 Okenye, Ụkochukwu, Onye nlekota nke otu Nzukọ-nṣo. Okwu 3 na-akowaa onye ndu na 1 Pita 5:1-4 . Mmụo Nṣo na-eme ha ndị ozi. Gịnị bụ ndabere nke ngalaba a? "Onye, Gịnị, Mgbe, Ebe, Gịnị & Olee." Ebee ka Pol na-aga, gịnịkwa bụ ebumnobi ya? Luk nyere ihe atụ ato nke ozizi Pol n'Ọru isi 13, 17 na 20. Guo ma kowara ndị dị ańaa ka nke ọ bụla n'ime ha na-ekwu? Rịba ama nkebi ahịriokwu ahụ, “ma ugbu a” nke dị n'Ọru 20:22, 25 na 32. Ihe ndị a na-egosi nkewa nke okwu ahụ. Gịnị bụ isi echiche nke nke ọ bụla? Rịbakwa ama oge oge egosipütara site na ngwaa dị na ngalaba nke ọ bụla, (ya bụ n'oge gara aga, ugbu a, n'odinihu), 20:18-21, 20:22-24, 20:25-31, 20:32-35 . Deputa ihe ndị dị mkpa Pol ji jee ozi n'etiti Ndị Efesos. Olee ihe ndị e nyere n'aka ndị ndú ọgbakọ dị n'Efesos gbasara ozi?

Izu 4 Ilu na Ozi

Guo Matiu 13 na Mak 4 ugboro abụo. Ihe e buru n'amụma banyere Mezaia ahụ (Krajst) n'Abu Ọma 78:2, Ezikel 17:2 (Jizos kwuru na utu aha ahụ, Nwa nke Mmadụ, bụ Ya!) Buru n'isi: Mak 4:9-11 (9 bụ iwu ịzagħaċi.) , Matiu 13:51 (Ndị na-achoghi ya adighị enweta ya.). Ilu putara, idowe ozizi nke ụwa n'akụkụ eziokwu nke eluigwe iji hụ ya. 1. Guo Matiu 13 na Mak 4 ugboro ise n'otu oche. 2. Mee nnyocha ụfodụ n'akụkọ ihe mere eme n'ihe odide a, ihe dugara n'ihi ilu mee ihe (o nagħi ejị ha eme ihe tupu nke a), na ilu n'ozuzu ya. Deputa nsonaazụ gi. 3. Deputa ilu nke ngalaba ndị a na ihe dị iche ihe nke

nke ọ bụla. 4. Muo ilu ọ bụla n'otu n'otu, ihe ndị dị na ya na ihe i chere isi ihe bụ. 5. Gịnị ka i mутara n'ilu ndị a? Deputa ngwa nkeonwe maka ilu ọ bụla a ga-atule ma ọ bụ kesaa na klaasi. Karışia lebaanya na ala, nke bụ obi ụmu mmadụ (ole nwere mkpuru?) Gịnị mere ihe dị iche? Olee otú nke a ga-esi nyere gi aka ighoza ozi? Jizos hotakwara Aizaya isi isii, guo ya ugboro ise ma kowaa isiakwukwọ ahụ. Kedu ka o si dabara na Ilu? Kowaa Matiu 21:33-22:14, Mak 3:20-30, 12:1-12, Abu Ọma 118:22-23 ka e hotara, Were Jizos guo ya.

Izu 5 Ndị ihu abụo / Ndị na-eme ihe nkiri / ihe iko achicha

Buru: Luk 12:1 . E ji okwu Grik maka ihu abụo mee ihe maka ndị na-eme ihe nkiri na ogbo. Ndị na-eme ihe na-eme ihe na-adighị ndụ. Ndị nkwsa na-emekwa ya. Guo Matiu 23 ma ọ díkarịa ala ugboro ise n'otu oche. Ihe ndị a bụ okwu ikpeazu Jizos gwara igwè mmadụ ahụ. Gịnị mere ndị odeakwukwọ na ndị Farisii baara ọha mba n'isi nke 22? I ga-achoputa na 23:1-7 kowara ihe ndị Farisii ahụ mere. Deputa ihe ha na-eme. Olee ihe ndị Farisii na-eme? Chee echiche ma kwuo kpomkwem. Na 23:13-36 Jizos kwuputara ahụhụ asaa megide ndị Farisii na ndị odeakwukwọ ha. Gịnị bụ asaa ahụ na gịnị bụ omume ha nke oge a taa? N'uzo ndị dị ańaa ka anyị si bürü ndị Farisii? Olee otu e kpere onye Farisii ikpe? (Rịba ama 23:37-39 na Isi nke 24) Gịnị bụ nanị olileanya ha? Gịnị mere Jizos ji dọo ndị na-eso ụzọ ya aka ná ntị na Matiu 16:5-12, Mak 8:13-21, Luk 12:1-3. Gịnị bụ ihe iko achicha na 1 Ndị Korint 5:1-8 na nsogbu ya n'amaokwu nke 6 na Ndị Galeshia 5:9. N'uzo ndị dị ańaa ka a ga-esi kpee anyị ikpe maka Ịru Ọru Ndị Farisii? Kedu ka anyị ga-esi, "Kpachara anya." Gịnị bụ olileanya anyị?

Izu 6 Otu esi emejo ya

Buru n'isi: Amaokwu abụo nke nhoro gi. Guo 1 Ndị Korint 2:1-3:17 ọ díkarịa ala ugboro ise. Kowaa na 2:1-5 ozi Pol, ụzọ na ihe si na ya püta. Pol na-akowaa na 2:6-16 ka eziokwu si esi n'uče nke Chineke bata n'uče anyị. Kowaa usoro a? (Rịba ama: Anyị na Anyị, na-ezo aka na Ndị-ozi bụ ndị dere Akwukwọ Nṣo). Kowaa na 3:1-4 ọ kowara ka usoro ahụ si daa. Gịnị ka ọ bụ? Nsogbu ahụ? Na 3:4-16 olee otu o si agbazie echiche ụgha banyere onye ndú? Gịnị bụ usoro ndu? Kedu otu esi ejị ọla edo, ọla ọcha, nkume dị oké ọnu ahia wuo? Guo 1:1-3:17 ugboro ato ozoz wee deputa ịdọ aka ná ntị, iwu, mmezi ma deputa ngwa nkeonwe maka onwe gi. Kedu ka i siri bürü mkpuru obi (ya bụ, mmadụ), onye anụ arụ, na gịnị bụ aziza ya n'amaokwu a? Guo 3:18-4:21 ugboro ise ma jiri nlezianya kowaa ya n'okwu gbasara otu i ga-esi mebie Ụka. Kedu otu i ga-esi nyochaa onye ndu na 4: 1-5? Tinye ihe a n'okwu ya na 3:21

ma kowaa. Olee otú 4:6-13 si gbakwunye n'isi ihe o kwuru? N'amaokwu nke 6, "ndị juputara, ögåranya, ndị eze," na-eji nkà ihe ọmụma Stoic eme ihe. Ndị Stoik na-eme mgbanwe nke mmetüta uche site n'igwa onwe ha ihe ugboro ugboro, dì ka, "Abụ m onye, abụ m onye, abụ m onye." Gịnị bụ ihe omume na atumanya anyị n'ozi? Na 4:14–21 bụ ndümodu siri ike nke nna nyere nwa nwoke. Gịnị mere Pol ji dì obi ojoo? Tulee ya na 4:19-20 na isi nke 5. Mkpebi? Kedu ihe ndabere nke ike na Ụka ime obodo? Kedu ihe ndị isi na-eme ma ghara ime ka ha weputa ike a?

Izu 7 Ihe dì mkpa nke ozi

Buru n'isi: Amaokwu abụo nke nhoro gi. 2 Ndị Korint 2:12–7:1 bụ akwukwo akụkọ ndị ogologo nke Pol, na-akowaputa ihe ndị dì mkpa nke ozi ya nye Nzuko-nsø nke Ndị Korint. Guo akukụ a ugboro 5 wee deputa ihe ndị ahụ.

Iwu Izu nke 8 nyere ndị isi ụka (1)

1, 2 Timoti na Taitos bụ Akwukwo Ozi Ihe Pol Ga-eme Maka Ndị Na-eto Eto. Guo 1 Timoti 2 ugboro, chikota isiakwukwo nke ọ bụla n'okwu nke aka gi. Deputa iwu niile ime ma ọ bụ ka i ghara ime ihe. Chọọ maka okwu ndị dì ka: mkpa, i ga-enweriri, na "ịbu _____. " Guo Orụ Ndịozı 15 ruo ugboro abụo. Gịnị bụ nsogbu ha mere? Ọnye zutere iji dozie nsogbu ahụ? Dee arụmụka ma ọ bụ nkwubi okwu ha n'okwu nke aka gi. Olee ihe anọ dì n'amaokwu nke 19-20, ka ha ga-eme? I chere na ihe odide nke ndịozı, na ndị isi Nzuko-nsø na-eji ihe odide ndị ahụ, nwere ike dozie nsogbu dika ha na-ebili taa? Kowaa echiche gi. Kedu ụkpuru ozi i nwetara n'ihe ọmụmu a?

Izu 9 Iwu nyere ndị isi ụka (2)

Buru n'isi: Amaokwu abụo nke nhoro gi. Guo 2 Timoti ọ dikaria ala ugboro ato. Chikota isiakwukwo nke ọ bụla, wee deputa iwu niile ka ime ma ọ bụ ighara ime ihe. Chọọ maka okwu ndị dì ka: mkpa, i ga-enweriri, na "ịbu _____. " Akwukwo ozi ato ahụ e degaara ndị isi Nzuko-nsø nile malite na: Amara, Ebere na Udo. Kedu mgbe na gịnị kpatara ndị ndu Ụka ga-eji chọọ ihe ndị a?

Izu 10 Iwu nyere ndị isi ụka (3)

Guo Taitos ugboro 5 na Buru 1:2-3, na 5 n'isi. Na-achikota isiakwukwo nke ọ bụla, depatakwa iwu niile e nyere ka e mee ma ọ bụ ka e ghara ime ihe. Chọọ maka okwu ndị dì ka: mkpa, i ga-enweriri, na "ịbu _____. " Kowaa ihe ndị agadi nwaanyị na-akuzi, na ndị. Kowaa 2:1-10 n'okwu nke aka gi.

Izu 11 Ịdị umeala n'obi nke Ndị-ozi

Buru 2 Ndị Korint 12:12, Mak 3:14 n'isi. Guo Ndị Galeshia 1:1, 1 Timoti 1:12-17, 2:7 Olee otú Pol si ghẹo Onyeozi? Dee Ndị Galeshia 1:1 n'okwu nke aka gi. Riba ama 7 "Abụ m Onyeozi" na 8 "Ya mere achoro m nke a." Na 2 Ndị Korint 12:12, kowaa otú Nzuko-nsø ga-esi amata ezi Onye-ozi? Olee otú ha si ghẹo Ndị-ozi na Matiu 10:1-6, 19:28, Mak 3:13-19, 6:7-13, Luk 6:12-16, 9:1-6, Jon 6:70. Gịnị bụ ọrụ ha na Ọrụ 1:6-8 (Ha ga-agba àmà banyere ozizi na mbilite n'onwu ya n'ozizi ọ bụla n'Ọrụ Ndịozı! 6:6 Iri na abụo ahụ ebikwasíkwara ndị Dikon mbụ aka, n'agbanyeghi na ọ dighị onye ọ bụla bikwasíri ndịozı aka n'isi, Jizos n'onwe ya hoputara ha ma nye ha aha. Guo Ọrụ Ndịozı 8:4-29 Ndịozı ga-anorirị tupu Chineke ekwe ka ndị Sameria (okara ndị Juu na okara ndị Jentail) nata mmuo nsø. Guo Ọrụ Ndị Ozi 10 ebe Onyeozi ga-anokwa n'ihu Chineke ga-ahapụ ndị Jentailụ mbụ ịnata Muo Nsø. Ndị-ozi bụ njikọ kpomkwem na-akwado ikike nke Jisus. 1 Ndị Korint 15:1-11 . Guo Mkpughe 21:9-14, na 9, gịnị ka a na-egosi ya? Na 10 gịnị ka ọ hụru? Na 14 gịnị bụ ndịozı iri na abụo ahụ? Gịnị bụ iri na abụo ahụ na Ndị Efesos 2:19-22 (n'uzo nkịtị "Ndịozı ndị bükwa ndị amụma"). Na 1 Timoti 1:12-17 Olee otú Pol si ele onwe ya anya. Gịnị mere nwoke na-eje ozi ga-eji hụ onwe ya otú a. Pol chetara na o wedara onwe ya ala nakwa na ọ bụbu onye nzuzu nke chorò amara na ebere. Guo Ọrụ Ndịozı 8:1-4, 9:1-31 Dee ihe i kwuru. Pol nwere nnqo obi ike, ma n'uzo na-ezighi ezi. Gịnị ka Ụka mere ya na 9:30? Gịnị si n'amaokwu nke 31 nke iziga Söl (Pol) laa Tasos pütä? Guo Ọrụ Ndịozı 11:9-27 (Guo Ndị Galeshia 1:11-24 maka akụkọ ụfodụ). Ndị ozo kpobatara Söl (Paul) n'ozi ugbu a kama ịhoputa onwe ya dì ka o mere na mbụ. Guo Ọrụ Ndịozı 12:25-13:12. Na 13:9 Söl nwere aha Latin ugbu a, Pol; nke pütara Obere ma ọ bụ na-adighị mkpa. Gịnị mere Söl ji gbanwee aha ya ka ọ bụru Pol? Gịnị gbanwere n'ime ya? Guo 2 Ndị Korint 11:30-33, Pol kwuru na akụkọ nkata ahụ bụ oge adighị ike ná ndị ya. Ndị nwoke iri na abụo ka Jizos hoputara onye nyere ha aha Ndịozı, ike ịgwọ ihe ọ bụla na ọrụ ebube maka nzere ha, tie mmadụ kpuo ịsì, dee Akwukwo Nsø ma nye Nzuko-nsø ọ bụla iwu n'ụwa 1 Ndị Tesalonaịka 2:6, 2 Pita 3:2 . Olee otú Chineke si mesoo ndịozı na 1 Ndị Korint 4:9-13, 9:1-6, 12:28-13:1. 2 Ndị Korint 11:1-15, Mkpughe 2:2.

Izu 12 na -enye ndị mmadụ nri

Buru Jon 6:35 n'isi ma kowaa otú mmadụ si emenyü ağu na akpiri ikpo nkụ ya. "Okwu ndị m na-agwa unu bụ mmuo na eziokwu, anụ ahụ abaghị uru ọ bụla!" Ihe na-adorọ mmasi banyere inye ịgwè mmadụ nri bụ na ọ dighị onye jụrụ nri. Inye ndị puku ise ahụ nri bụ naanị ọrụ ebube dì n'ozi oma anọ ahụ.

Guo ọtụtụ ugboro Matiu 14:13-21, Mak 6:30-34, 8:13-21, Luk 9:10-17, Jọn 6:1-40. Chọ isi amaokwu ndị na-agwa gi ihe Jizos na-eme. Ọnye ka Jizos gware ka o nye ha nri? Gịnị ka ha ji malite? Jizos sıri: "Wetaranu m ya. Ọnye gafera ya? Jizos na-arụ oru site na ndị ọzo. Ihe ndị a na ọtụtụ ndị ọzo dì n'akwukwo akụkọ. Gịnị ka Jizos na-akuziri ndịozi ya banyere inye ịgwè mmadu nri? Achịcha anụ ahụ ma ọ bụ ime mmuo? Olee otú ha si rie Jizos? Olee otú i si enye ha achịcha nke ndị nke si n'eluiigwe bịa?

Izu 13 Ntuziaka gi

Iji ndetu gi, dee akwukwo ntuziaka nke gi.

Izu 14 Igụ akwukwo ntuziaka gi

Ọ bụrụ na i nwere otu mkparịta ụka ma ọ bụ Profeso, wee gbakota ọnụ guo ụkpuru nduzi nke Ozi gi wee nweta nzaghachi ha.

Ihe Nlebaanya ikpeazu: Ọtụtụ ndị na-eje ozi na-achọ otuto nke onwe ha ma chọ iрю օru kama ikụzi ihe dì ka Nna na ịzụ ụmụ toro eto. NKE, bụ okwu maka nwa akwukwo n'ime Akwukwo Nso. Jizos kacha. Muo Nso ahụghị ahụhu wee nwụo n'ihi gi, wusia ọbara ya n'ihi gi, banye n'ime ili, kpolitere gi n'ọnwụ, ọ dighikwa n'aka nri nna maka gi, ọ hughikwa gi n'anya dì ka Jizos kwuru na ọ bụ Jehova. ihunanya kacha ukwu mmadu nwere ike inwe, nke bụ itogbo ndị ya maka enyi ya, nke Muo Nso na-emeghi. Jizos bụ onye kacha! Jizos nwere ikiye niile n'eluiigwe na n'ụwa, Mmụo adighị. Ọtụtụ ndị na-ekpere arusi nke iche na mmetuta uche ha ma ọ bụ echiche nke onwe ha bụ Chineke (Ezikel 13:3, Ndị Kołosi 2:18-19). Nke a pütara na ha na-efe mmetuta na echiche nke onwe ha n'ezie. Mmetuta na mmetuta mmadu abughị Chineke. Mmetuta mmetuta n'ime nkwsa pürü idopụ uche ndị mmadu n'imu banyere Jisos, ozizi Ya site n'Akwukwo Nso, na ime ka ha dì mma. Ka ewe gwoọ anya ha wee hụ ya n'Akwukwo Nso, ntị ka a gwoọ ha iji nrubeisi nụ Ya, aka gwoọ ijere Ya ozi, gwoọ uko ka ha na-eje ije n'uzo Ya, yiri uwe ya na n'uche ziri ezi. Nke a bụ ihe օru ebube ndị ahụ rụtụrụ aka. A gwoọla ezi Ndị Kraist n'ime ma na-echere mbilite n'ọnwụ (Ndị Rom 8) maka mgbaputa nke ahụ. Gurụ ndị mmadu Akwukwo Nso na i ga-eme ka ha zuru oke, na onwe gi. Jizos ga-ahụ gi n'anya maka iħu atụrụ ya n'anya otu a. Ọ bụrụ na ndị mmadu adighị agho ndị zuru okè na ndị tozuo okè site n'ime nkwsa nke Akwukwo Nso dì ọcha, ozi ahụ dara. Jizos sıri ka unu buru ụzọ na-achọ alaeze Chineke, a ga-atukwasikwara unu ihe oriri na uwe. Ndị ozi ebe iriọ aririọ bụ ụzọ ndị, na-ekweta na Jizos egboroghị ha mkpa ha, dì ka o kwuru na ya ga-eme. Ọ nwere ihe adighị mma. Chineke bụ onye na-akwughachi ndị na-achosi ya ike ugwo

orụ. Unu adogbula onwe-unu n'olu n'ihi nri nke nala n'iyyi, kama nri nke nādigide rue ndu ebighi-ebi.